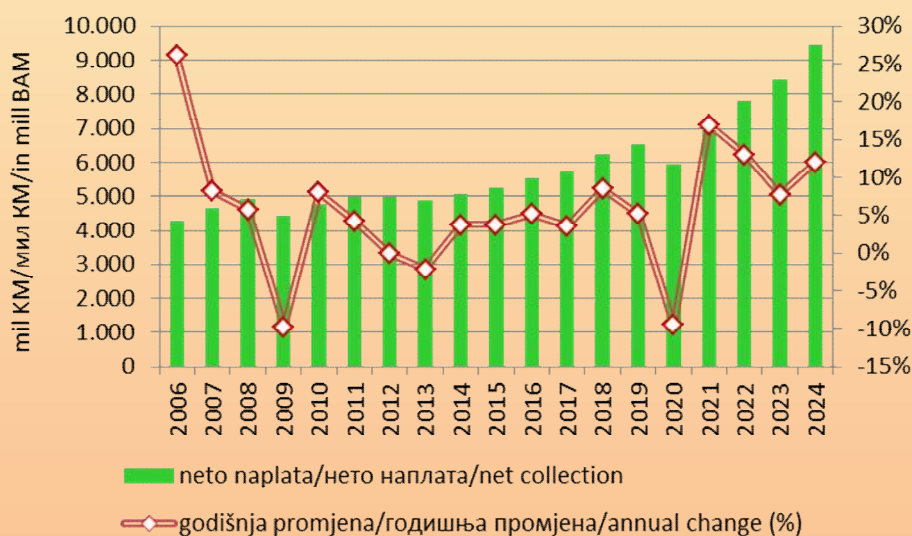

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

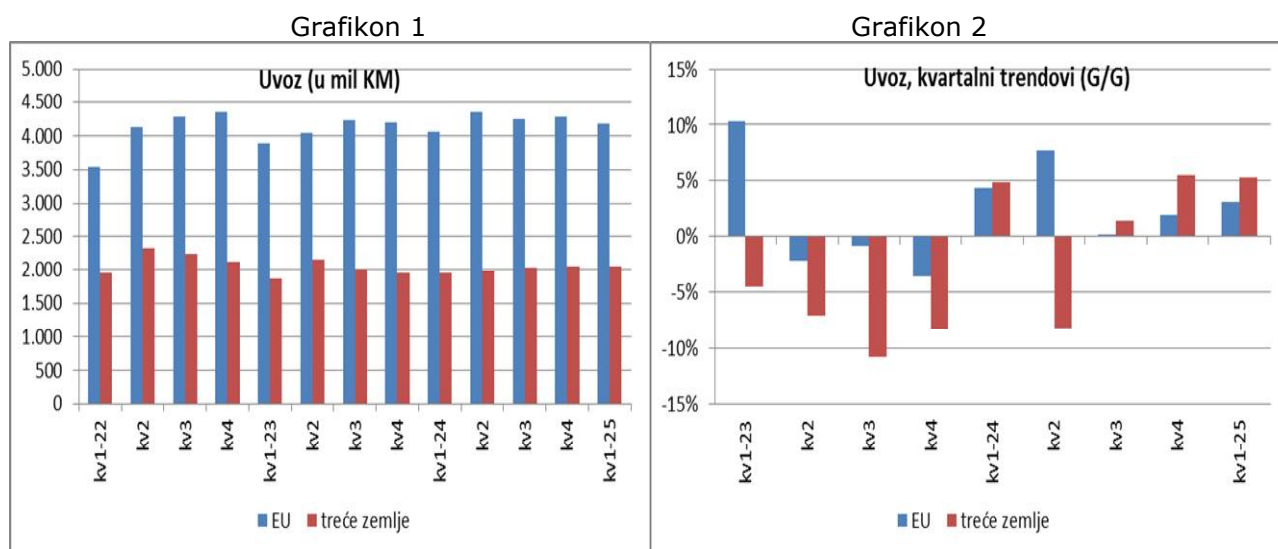

Broj
Број
Number **239/240**

maj/juni 2025 – svibanj/lipanj 2025 – мај/јуни 2025 – May/June 2025

U fokusu...

U vrijeme izrade (polovina aprila) srednjoročnih projekcija naplate indirektnih poreza za period 2025-2028 nisu bili dostupni službeni podaci o uvozu u martu 2025., ali podaci o naplati PDV-a na uvoz i carina su indirektno ukazivali na trend rasta uvoza. Za naplatu prihoda od carina značajno je pratiti uvoz iz EU i trećih zemalja. Nakon objave zvaničnih podataka može se zaključiti da je u prvom kvartalu 2025. uvoz iz EU u apsolutnom iznosu manji nego u prethodna tri kvartala, dok je uvoz iz trećih zemalja bio na nivou posljednja dva kvartala (Grafikon 1).

Međutim, kvartalna poređenja ukazuju na drugačiji zaključak. Stope rasta uvoza u posljednja tri kvartala imaju rastući trend. Uvoz iz EU u prvom kvartalu 2025. veći je za 3,1% u odnosu na isti kvartal 2024., dok je uvoz iz trećih zemalja veći za 5,3% (Grafikon 2).

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2025-2028	2
Lista tabela i grafikona	2
Sažetak	3
I. Osnove i pretpostavke projekcija prihoda od indirektnih poreza	4
II. Projekcije prihoda od indirektnih poreza 2025-2028 (osnovni scenario)	10
III. Analitika projekcija prihoda od indirektnih poreza po vrstama	16
1. PDV	16
2. Akcize	21
3. Carine	30
4. Putarina	32
IV. Rizici	34
Dodatak: posljednje projekcije međunarodnih institucija	36
Kretanje prihoda od akciza na pivo	37

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT saradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA ZA PERIOD 2025-2028**LISTA TABELA I GRAFIKONA****Tabele**

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a, DEP, mart 2025	4
Tabela 2. Udio prihoda od indirektnih poreza sa JR UIO u BDP-u i ukupnoj potrošnji (C).....	9
Tabela 3. Osnovni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza (2025-2028), april 2025.	10
Tabela 4. Osnovni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza u % BDP-a, april 2025.	10
Tabela 5. Razlike izvršenja prihoda u 2024. g. odnosu na projekcije iz oktobra 2024. godine	11
Tabela 6. Razlike projekcija prihoda u odnosu na projekcije iz oktobra 2024. godine.....	11
Tabela 7. Projekcije EK, jesen 2024	36
Tabela 8. Projekcije realnog rasta BDP-a, MMF, januar 2024	36
Tabela 9. Projekcije ECB rasta BDP-a i inflacije za Eurozonu, mart 2025.....	36

Grafikoni

Grafikon 1. Razlika stopa rasta makroekonomskih pokazatelja za period 2024-2027	6
Grafikon 2. Neto prihodi od indirektnih poreza na JR UIO, 2006-2024	7
Grafikon 3. Indirektni porezi u potrošnji i BDP-u, 2006-2024	8
Grafikon 4. Mjesečna naplata prihoda od indirektnih poreza	12
Grafikon 5. Kvartalni trendovi u naplati indirektnih poreza	13
Grafikon 6. Nominalni efekti naplate po vrsti poreza, I-III 2025.	14
Grafikon 7. Projekcije DEP-a za 2025-2028 (mart 2025)	15
Grafikon 8. Trendovi u naplati bruto PDV-a	16
Grafikon 9. Trendovi u naplati PDV-a na uvoz i domaćeg PDV-a (I-III 2025)	17
Grafikon 10. Kvartalni trendovi u naplati komponenti PDV-a	17
Grafikon 11. Trendovi u isplatama povrata PDV-a	18
Grafikon 12. Trendovi u naplati neto PDV-a	19
Grafikon 13. Neto PDV (naplata i projekcije)	20
Grafikon 14. Naplata ukupnih prihoda od akciza	21
Grafikon 15. Naplata akciza na duhan	22
Grafikon 16. Projekcija prihoda od akciza na duhan	23
Grafikon 17. Kretanje osnovice za akcize na derivate nafte 2006-2024 po vrstama derivata .	25
Grafikon 18. Struktura osnovice za akcize na derivate nafte 2006 vs 2024	25
Grafikon 19. Sedmične cijene dizel goriva na tržištu BiH.....	26
Grafikon 20. Naplata prihoda od akciza na derivate nafte	26
Grafikon 21. Neto akcize na derivate nafte (naplata i projekcije)	27
Grafikon 22. Naplata akciza na kiahvu.....	28
Grafikon 23. Naplata akciza na pivo, vino, alkohol i alkoholna pića	28
Grafikon 24. Naplata prihoda od carina	30
Grafikon 25. Neto carine (naplata i projekcije)	31
Grafikon 26. Naplata prihoda od putarine	32
Grafikon 27. Neto putarina (naplata i projekcije)	33

Sažetak

Projekcije makroekonomskih pokazatelja

Prema projekcijama DEP-a, u 2025. godini se očekuje realni rast BDP-a od 2,7% u BiH. Projektirana stopa realnog rasta finalne potrošnje u 2025. godini iznosi 2,1% a investicija 4,5%. Očekivana stopa realnog rasta izvoza iznosi 3,4%, a uvoza 3,6%. Prema projekcijama DEP-a, u 2026., 2027. i 2028. godini se očekuju stope realnog rasta BDP-a od 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno.

Trendovi naplate prihoda od indirektnih poreza 2006-2024

U 2006. godini je prikupljeno 4,12 mlrd KM neto prihoda od indirektnih poreza na JR UIO. U skoro svim godinama od uvođenja PDV-a zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UIO. Izuzeci su bile: „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren pad prihoda od 9,9%, stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini, te pad u 2020. godini od 9,3% kao posljedica efekata virusa korona. U svim ostalim godinama zabilježen je rast, a najveći je ostvaren u 2021. godini, i to po stopi od 16,7%. U 2024. godini je ostvaren godišnji rast prihoda od indirektnih poreza od 12% i rekordna nominalna naplata od uvođenja PDV-a u iznosu od 9,45 mlrd KM.

Trendovi naplate prihoda od indirektnih poreza u I-III 2025

U prvom kvartalu 2025. naplata prihoda od indirektnih poreza je snažno oscilirala. U prva dva mjeseca 2025., i pored rasta bruto naplate, neto naplata je bila manja u odnosu na isti period 2024. Razlog za lošiji start početkom godine su bile visoke isplate povrata PDV-a. Međutim, snažnim rastom naplate indirektnih poreza u martu zaustavljeni su negativni trendovi iz prva dva mjeseca 2025. U konačnici, neto naplata u prvom kvartalu 2025. je iznosila 2,21 mlrd KM ili 103,4 mil KM više u odnosu na prvi kvartal 2024.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza

Projektirana naplata prihoda od indirektnih poreza u 2025. godini iznosi 9.920,6 mil KM, što je za 5% više nego u prethodnoj godini. Projektirane stope rasta neto prihoda od indirektnih poreza za 2026., 2027. i 2028. godinu iznose 4,2%, 4,6% i 4,3% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, istorijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2025. godinu.

Rizici

Ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2025-2028 je podložno sljedećim rizicima: svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od indirektnih poreza i borbu protiv sive ekonomije. Izmjene Zakona o PDV-u kojima se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta stupile su na snagu u aprilu 2025., ali će se primjenjivati nakon stupanja na snagu izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a, kojima će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a. Iz tog razloga, u vrijeme izrade projekcija, nije moguće procijeniti statičke efekte na naplatu indirektnih poreza u smislu gubitaka prihoda od PDV-a.

I OSNOVE I PRETPOSTAVKE PROJEKCIJA PRIHODA OD INDIREKTHNIH POREZA

Projekcije prihoda od indirektnih poreza temelje se na projekcijama makroekonomskih pokazatelja DEP-a iz marta 2025. godine, a uzimaju u obzir trendove naplate indirektnih poreza, te tekuće vladine politike u oblasti indirektnog oporezivanja (osnovni ili *baseline* scenario). **Izmjene Zakona o PDV-u kojom se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta¹ stupile su na snagu 12.04.2025. godine, ali će se primjenjivati nakon stupanja na snagu izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a.** Izmjenama Pravilnika će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a. Iz tog razloga, u vrijeme izrade ovog dokumenta, nije moguće procijeniti gubitke u naplati indirektnih poreza po ovom osnovu, te **potencijalni efekti na naplatu prihoda od PDV-a nisu uključeni u projekcije prihoda od indirektnih poreza.**

1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja, DEP

1.1. Projekcije, DEP, mart 2025

Ekonomska kretanja u 2024. godini

Prema podacima Agencije za statistiku BiH za period januar-septembar 2024. godine procjenjuje se da je realni rast BDP-a u Bosni i Hercegovini iznosio 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine.² Ova stopa ekonomskog rasta jednaka je procjeni Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP) o kretanju ekonomskog rasta u na nivou cijele 2024. godine.³ U DEP-u naglašavaju da je domaća tražnja (potrošnja i investicije) bila glavni nosilac ekonomskog rasta. Prema procjeni DEP-a, rast finalne potrošnje iznosio je 2,6%. Procijenjena stopa rasta investicija u 2024. godini iznosi 8%.⁴ U DEP-ovom izvještaju se navodi da je doprinos vanjskog sektora ekonomskom rastu u Bosni i Hercegovini bio negativan. Prema njihovoj procjeni, realni rast uvoza iznosio je 2,5%, a izvoza -1,6%.

Projekcije za period 2025-2028

U Tabeli 1. su predstavljene posljednje projekcije DEP-a (DEP, mart 2025) nominalnog i realnog rasta BDP-a za period 2025-2028.

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a, DEP, mart 2025

	Zvanični podaci	Projekcije				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nominalni rast	11,7	5,2	5,6	4,9	4,9	5,2
Realni rast	1,9	2,5	2,7	3,0	3,1	3,3

Izvor: DEP, mart 2025. godine

Prema projekcijama DEP-a, u 2025. godini se očekuje realni rast BDP-a od 2,7% u BiH. U DEP-u navode da bi domaća tražnja kroz povećanje potrošnje i investicija trebala predstavljati glavno uporište projektiranog ekonomskog rasta, uz pozitivniji doprinos vanjskog sektora u odnosu na

¹ Službeni glasnik BiH br. 20/25

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopćenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci za K3 2024. godinu“, 30.12.2024. godine.

³ Projekcije DEP-a, mart 2025. godine

⁴ U DEP-u posebno ističu da je prilikom interpretacije stope rasta investicija potrebno imati u vidu da ova kategorija uključuje i zalihe, što otežava analizu doprinosa investicija u strukturi ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini.

2024. godinu. Projektirana stopa realnog rasta finalne potrošnje u 2025. godini iznosi 2,1% a investicija 4,5%. Očekivana stopa realnog rasta izvoza iznosi 3,4%, a uvoza 3,6%.

Prema projekcijama DEP-a, u 2026., 2027. i 2028. godini se očekuju stope realnog rasta BDP-a od 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno. Kao i u 2025. godini, privatna potrošnja i investicije predstavljaju ključni oslonac prognoziranog ekonomskog rasta tokom ovog perioda. Tako se u periodu od 2026. do 2028. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,8%⁵, te prosječni rast javne potrošnje po istoj stopi⁶ na godišnjem nivou. U navedenom periodu se očekuje povećanje investicija po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 5,3%,⁷ nešto niži prosječni godišnji rast izvoza od oko 4,3%,⁸ te sporija prosječna godišnja stopa rasta uvoza od 3,4%⁹

1.2. DEP, revizija projekcija makroekonomskih pokazatelja za BiH

Na osnovu Grafikona 1. se mogu uporediti DEP-ove posljednje projekcije (mart 2025) sa prethodnim (septembar 2024), a koji se odnose na stope rasta BDP-a i njegovih komponenti.

Projekcije za 2024. godinu

Uvidom u DEP-ove projekcije za 2024. godinu, zaključujemo da nije bilo značajnijih korekcija u odnosu na njihove prethodne, septembarske projekcije. Nominalna stopa rasta BDP-a je korigovana za svega +0,1 p.p., sa 5,1% u septembru 2024. godine na 5,2% u martu 2025. godine. Projekcija stope rasta uvoza je ostala ista, dok je projekcija stope rasta izvoza korigovana za -1,4 p.p. Projekcija nominalnog rasta privatne i vladine potrošnje nije korigovana, dok je projekcija stope rasta investicija korigovana za +3 p.p. Na kraju, projektirana stopa rasta inflacije je korigovana za -0,3 p.p. dok je realna stopa rasta BDP-a korigovana za +0,1 p.p. (Grafikon 1, 2024. godina)

Projekcije za 2025. godinu

Ako posmatramo DEP-ove projekcije za tekuću, 2025. godinu, možemo zaključiti da je projekcija nominalnog rasta BDP-a povećana za +0,5 p.p., sa 5,1% u septembru 2024. na 5,6% u martu 2025. Projektirana stopa rasta uvoza korigovana je za +0,6 p.p., a izvoza za -1,1 p.p.¹⁰ Projektirana stopa rasta privatne potrošnje je najviše korigovana, za +1,5 p.p., dok je stopa vladine potrošnje korigovana za +0,3 p.p. Na kraju, stopa rasta investicija je korigovana za +0,5 p.p. Treba takođe napomenuti da je stopa inflacije za 2025. godinu korigovana za +1,1 p.p., sa 1,9% u septembru 2024. godine, na 3% u martu 2025. Stopa realnog rasta BDP-a je skromno korigovana za -0,1 p.p. (Grafikon 1, 2025. godina)

Projekcije za 2026. godinu

U odnosu na prethodne DEP-ove projekcije, projekcija nominalnog rasta BDP-a za 2026. godinu korigovana je za -0,4 p.p. i to: projekcija rasta uvoza za -1,4 p.p., izvoza za -3,1 p.p., investicija za -1,1 p.p., dok projektirane stope rasta privatne i vladine potrošnje nisu korigovane (Grafikon 1, 2026. godina).

⁵ 2026: 1,9%, 2027: 2%, 2028: 1,5%

⁶ 2026: 1,7%, 2027: 2,1%, 2028: 1,6%

⁷ 2026: 4,1%, 2027: 5,6%, 2028: 6,2%

⁸ 2026: 2,9%, 2027: 4,7%, 2028: 5,3%

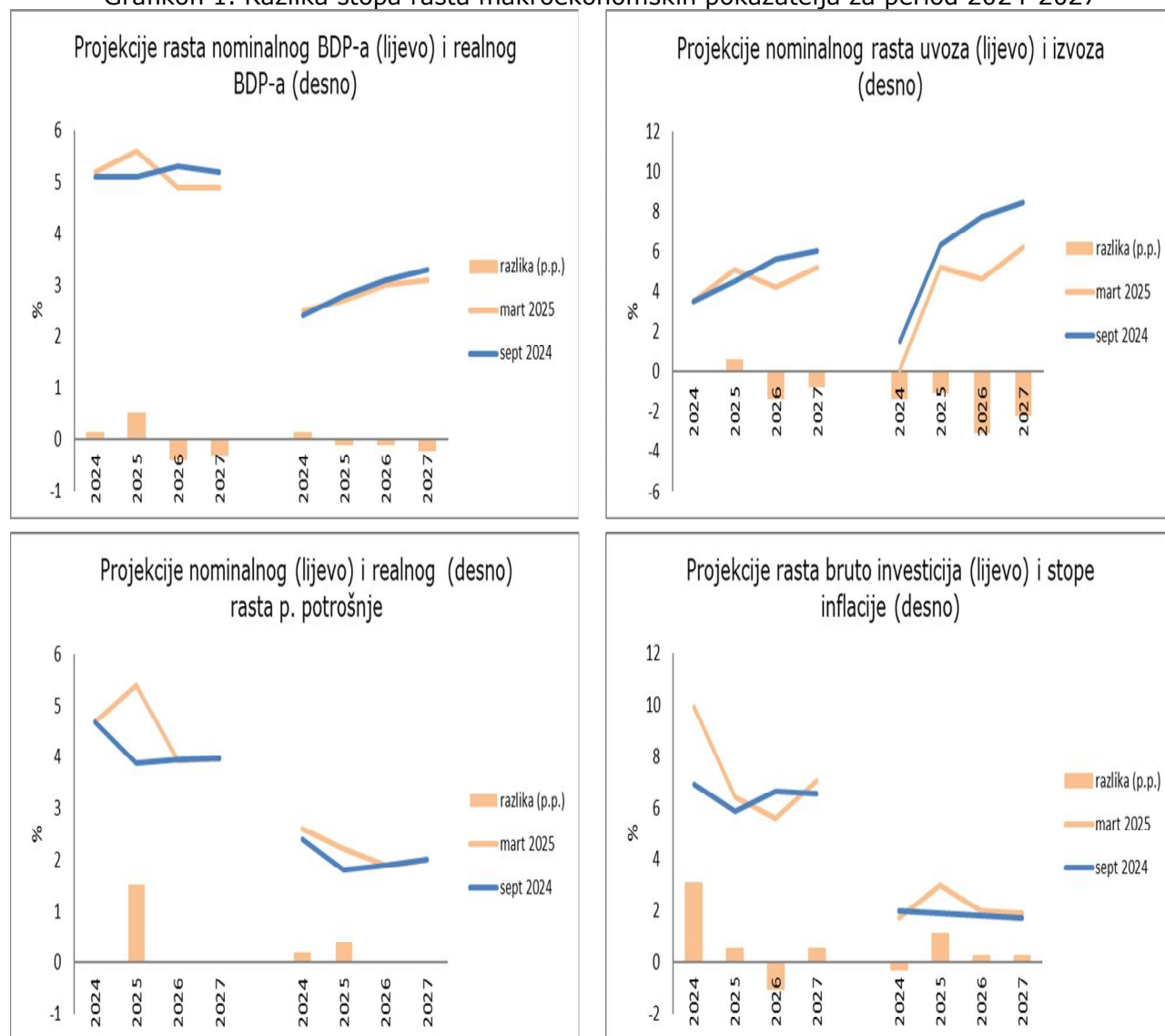
⁹ 2026: 2,6%, 2027: 3,6%, 2028: 4,0%

¹⁰ Projekcija rasta uvoza je korigovana sa 4,5% na 5,1%, a izvoza sa 6,3% na 5,2%.

Projekcije za 2027. godinu

Projekcija nominalnog rasta BDP-a za 2027. godinu korigovana je za -0,3 p.p. u odnosu na prethodne projekcije i to: projekcija rasta uvoza za -0,8 p.p., izvoza za -2,2 p.p., investicija za +0,5 p.p., vladine potrošnje za +0,7 p.p., dok projekcija stope rasta privatne potrošnje nije korigovana (Grafikon 1, 2027. godina).

Grafikon 1. Razlika stopa rasta makroekonomskih pokazatelja za period 2024-2027

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu projekcija DEP-a iz marta 2025. i septembra 2024. godine

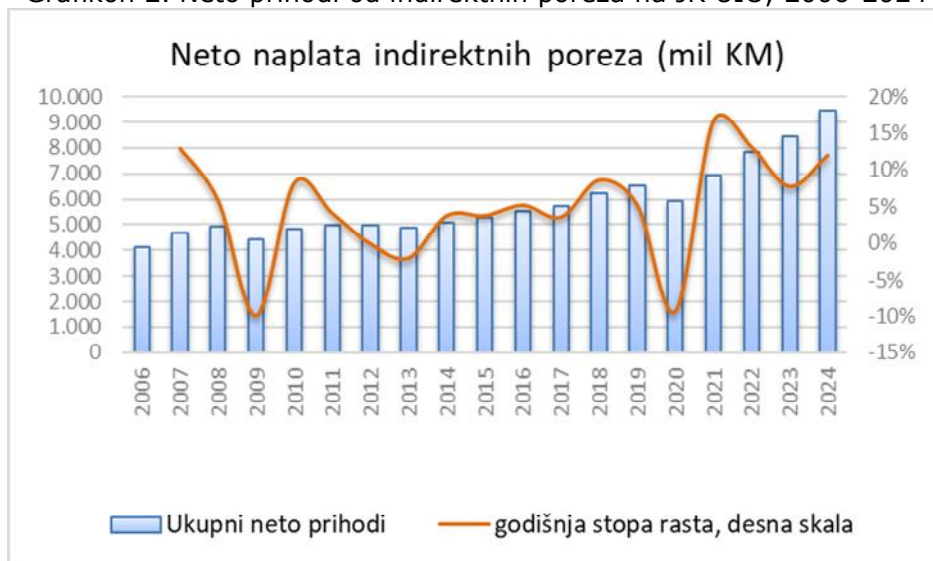
2. Tekuće politike u oblasti indirektnog oporezivanja

Obaveze i sistem plaćanja PDV-a regulišu se Zakonom o porezu na dodatnu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17). Politika akciza regulisana je Zakonom o akcizama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14, 91/17 i 50/22)¹¹. Politika akciza na duhan u 2025. godini utvrđena je Zakonom o akcizama i Odlukom¹² Upravnog odbora UIO. Budući da je zakonski plafon ukupne akcize na cigarete od 176 KM/1000 cigareta dostignut za sve cjenovne kategorije cigareta u 2019. godini, okončana je harmonizacija sa standardima EU u sferi oporezivanja cigareta, dok se na oporezivanje rezanog duhana primjenjuje politika prema izmjenama Zakona iz 2014. godine.¹³ Zakonom¹⁴ o carinskoj politici u Bosni i Hercegovini uređuju se osnovni elementi carinske politike, te opća pravila i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

3. Trendovi naplate indirektnih poreza (2006-2024)

U 2006. godini je prikupljeno 4,12 mlrd KM neto prihoda od indirektnih poreza na JR UIO. U skoro svim godinama od uvođenja PDV-a zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UIO. Izuzeci su bile: „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren pad prihoda od 9,9%, stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini, te pad u 2020. godini od 9,3% kao posljedica efekata virusa korona. U svim ostalim godinama zabilježen je rast ovih prihoda, a najveći je ostvaren u 2021. godini, i to po stopi od 16,7%. U 2024. godini je ostvaren godišnji rast prihoda od indirektnih poreza od 12% i rekordna nominalna naplata od uvođenja PDV-a u iznosu od 9,45 mlrd KM. Konačno, rast naplate u 2024. godini u odnosu na 2006. godinu iznosio je visokih 129,2%.

Grafikon 2. Neto prihodi od indirektnih poreza na JR UIO, 2006-2024

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH, izračun i prikaz OMA

U Grafikonu 3. je udio indirektnih poreza u BDP-u BiH u periodu 2006-2024 razložen na komponente, u skladu sa metodologijom iz OECD analize na proizvod: (1) udjela prihoda od

¹¹ Napominjemo da su se izmjene Zakona o akcizama („Službeni glasnik BiH“ br. 50/22) počele primjenjivati od momenta stupanja na snagu podzakonskih akata koje je usvojio Upravni odbor UIO.

¹² Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2025. godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/24).

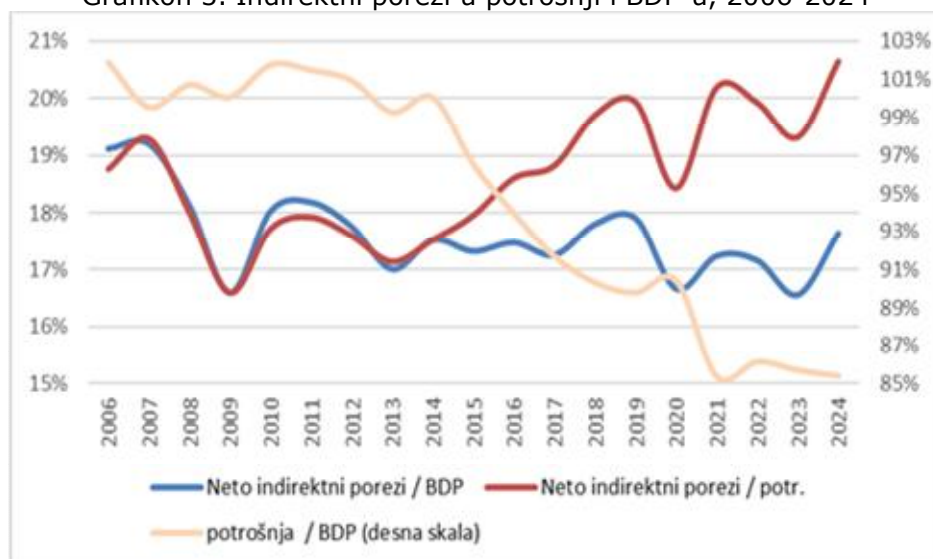
¹³ Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o akcizama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14).

¹⁴ Novi Zakon o carinskoj politici („Službeni glasnik BiH“ br. 58/15) primjenjuje se od 01.08.2022. godine („Službeni glasnik BiH“ br. 23/22), a do tog datuma se primjenjivao stari Zakon o carinskoj politici, sa izuzetkom člana 207. novog Zakona, koji se primjenjuje od 25.04.2018.g.

indirektnih poreza u ukupnoj potrošnji i (2) udjela ukupne potrošnje u BDP-u¹⁵. Na osnovu Grafikona 3. se može zaključiti da je udio indirektnih poreza u BDP-u i u potrošnji bio na približno jednakom nivou sve do 2015.g, do kada se udio potrošnje u BDP-u kretao na nivou oko visokih 100%. Od 2015. godine je nastupio trend pada udjela potrošnje u BDP-u (sa izuzetkom blagog rasta u 2020. i 2022. godini), a u 2023. godini on je iznosio 85,7%. Sa padom udjela potrošnje u BDP-u, od 2015. godine je linija udjela indirektnih poreza u potrošnji iznad linije njihovog udjela u BDP-u.

Udio indirektnih poreza sa JR UIO u BDP-u je značajno varirao proteklih godina (Tabela 2). Od uvođenja PDV-a (2006) se raspon ovog pokazatelja kretao od 16,6% (minimalna vrijednost, 2009. i 2023. godina) do 19,2% (maksimalna vrijednost, 2007. godina). U 2023. godini je iznosio 16,6%, ponavljajući svoju minimalnu vrijednost iz 2009. godine. Dinamika indirektnih poreza u BDP-u zavisila je od brojnih faktora: kretanja poreznih stopa i porezne osnovice, efikasnosti naplate poreza, kretanja potrošnje, ali i drugih kategorija bruto društvenog proizvoda (investicije, uvoz i izvoz), koje osim potrošnje utiču na visinu nazivnika ovog pokazatelja.

Grafikon 3. Indirektni porezi u potrošnji i BDP-u, 2006-2024

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH, BHAS i DEP (izračun i prikaz OMA)

Udio indirektnih poreza sa JR UIO u ukupnoj potrošnji je takođe varirao, a od 2014. do 2019. godine imao je neprekidni trend rasta. U 2019. godini je iznosio 19,9%, dok je u 2020. godini opao na 18,4%. U 2021. godini je ponovo narastao na 20,2%, što je maksimum od uvođenja PDV-a. U 2022. godini iznosio je 19,9%, te 19,3% u 2023. godini.

¹⁵Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues?: Disentangling policy and macroeconomic drivers", OECD Taxation Working Papers.

Tabela 2. Udio prihoda od indirektnih poreza sa JR UIO u BDP-u i ukupnoj potrošnji (C)

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Indirektni porezi / BDP	19,1	19,2	18,1	16,6	18,0	18,2	17,8	17,0	17,5	17,3	17,5	17,3	17,8	17,9	16,7	17,2	17,2	16,6	17,6
Indirektni porezi / C	18,8	19,3	18,0	16,6	17,7	17,9	17,6	17,1	17,5	17,9	18,6	18,8	19,7	19,9	18,4	20,2	19,9	19,3	20,7

Izvor: Kalkulacija na osnovu podataka UIO, BHAS¹⁶ i projekcija DEP-a za 2024. god.

Ukoliko u obzir uzmemo projekcije makroekonomskih pokazatelja za 2024. godinu Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP) iz marta 2025. godine, možemo sagledati učešće neto naplate indirektnih poreza u bruto društvenom proizvodu i potrošnji u navedenoj godini.

Procijenjeni¹⁷ udio neto naplate indirektnih poreza u BDP-u porastao je za 1,08 p.p., sa 16,6% u 2023. na 17,6% u 2024. godini.

Procijenjeni rast udjela neto indirektnih poreza u ukupnoj potrošnji u 2024. godini iznosio je 1,33 p.p. (sa 19,3% u 2023. na 20,7% u 2024. godini). Najveći doprinos procijenjenom rastu imaju prihodi od PDV-a (+0,82 p.p.), što, s obzirom na nepromijenjene politike oporezivanja ukazuje na rast efikasnosti naplate prihoda. Slijede prihodi od akciza i putarine, gdje zajednički doprinos rastu njihovog udjela u potrošnji iznosi +0,42 p.p.. Od toga, sam rast udjela akciza na duhan iznosi 0,28 p.p. što ukazuje na efekte baze, odnosno gubitka prihoda od akciza zbog promjene načina plaćanja akciza na duhanske prerađevine u 2023. godini.

Nakon što budu dostupni zvanični podaci Agencije za statistiku BiH (BHAS) o makroekonomskim pokazateljima, moći će se izračunati koliko zvanično iznosi navedeni udio, te procijeniti koliko je na njega uticao rast efikasnosti naplate prihoda, a koliko su iznosili efekti mjera promjene politika (prvenstveno efekat baze, odnosno uticaj promjene politike oporezivanja duhana na osnovicu u 2023. godini).

¹⁶ Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dohodovnom i rashodnom pristupu 2023, objavljen 23.01.2025. godine; Agencija za statistiku BiH (za podatke 2015-2023); Bruto domaći proizvod - vanredno saopćenje od 19.07.2021. godine (Tab.2.1), Agencija za statistiku BiH (za podatke do 2014. godine)

¹⁷ Radi se o procjeni jer je nazivnik procijenjena kategorija.

II PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA 2025-2028 (osnovni scenario)**1. Tabelarni prikaz projekcija prihoda (2025-2028)**

Tabela 3. Osnovni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza (2025-2028), april 2025. g.

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija					2025	2026	2027	2028
		2024	2025	2026	2027					
PDV	6.227,1	6.552,0	6.842,0	7.174,9	7.475,9		5,2%	4,4%	4,9%	4,2%
Akcize	1.851,7	1.929,9	2.011,2	2.098,0	2.193,7		4,2%	4,2%	4,3%	4,6%
Carine	580,1	649,9	677,2	712,4	750,8		12,0%	4,2%	5,2%	5,4%
Putarina	732,3	739,5	761,6	785,3	811,2		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Ostalo	57,4	49,4	49,4	49,4	49,4		- 14,1%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	9.448,6	9.920,6	10.341,3	10.819,9	11.280,9		5,0%	4,2%	4,6%	4,3%
Namjenska putarina *)	-457,4	-462,2	-476,0	-490,8	-507,0		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Sredstva za raspodjelu RASPODJELU	8.991,2	9.458,5	9.865,3	10.329,1	10.773,9		5,2%	4,3%	4,7%	4,3%

Napomena:

Kako bi se osigurala uporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, projekcije prihoda od indirektnih poreza prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu sa izvještajima UIO o naplati po vrstama prihoda.

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, namijenjena u cijelosti za izgradnju autoputeva, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte, za izgradnju autoputeva (0,20 KM/litri) i izgradnju i rekonstrukciju ostalih puteva (0,05 KM/litri).

Kategorija „Ostalo“ uključuje ostale prihode koji se prikupljaju na JR UIO (prihodi od terminala, zakupnina i sl.), te neusklađene prihode (prihodi koji ostanu neusklađeni nakon konačnog usklađivanja naplate prihoda sa prijavama i deklaracijama u IT sistemu UIO), netirane sa ostalim povratima koji nisu direktno vezani za vrste prihoda.

Tabela 4. Osnovni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza u % BDP-a, april 2025. g.

Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
	2024	2025	2026	2027	2028
PDV	11,6%	11,6%	11,5%	11,5%	11,4%
Akcize	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%
Carine	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%
Putarina	1,4%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	17,6%	17,5%	17,4%	17,4%	17,2%
Namjenska putarina	-0,9%	-0,8%	-0,8%	-0,8%	-0,8%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	16,8%	16,7%	16,6%	16,6%	16,4%

Izvor podataka za BDP: DEP, Makroekonomske projekcije, mart 2025.

2. OMA, revizija projekcija prihoda od indirektnih poreza

2.1. Razlike izvršenja za 2024. godinu u odnosu na projekcije iz oktobra 2024.

U 2024. godini naplaćeno je 9.448,6 mil KM prihoda od indirektnih poreza. U revidiranim projekcijama iz oktobra 2024. godine bilo je planirano da će se prikupiti 9.365,8 mil KM. Razlika ostvarenih prihoda i projekcije iz oktobra 2024. iznosi +82,8 mil KM (Tabela 5).

Kumulativna stopa rasta prihoda od indirektnih poreza za jedanaest mjeseci 2024. godine u odnosu na isti period prethodne godine iznosila je 11%, što je tačno odgovaralo projektiranoj stopi rasta na nivou godine. Međutim, u decembru 2024. je ostvaren rast prihoda od visokih 23,2% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, što je kumulativnu stopu rasta za dvanaest mjeseci podiglo na 12%. Posmatrano u apsolutnim iznosima, neto prihodi od indirektnih poreza su u decembru 2024. porasli za 160,6 mil KM. Snažan rast neto prihoda u decembru rezultat je visokog rasta prihoda od akciza na duhan, carina i PDV-a na uvoz, te smanjenja isplata povrata.

Tabela 5. Razlike izvršenja prihoda u 2024. g. odnosu na projekcije iz oktobra 2024. godine

Vrsta prihoda (neto) u mil KM	Projekcije oktobar 2024	Izvršenje prihoda 2024	Razlika
PDV	6.204,1	6.227,1	23,0
Akcize	1.807,5	1.851,7	44,1
Carine	574,9	580,1	5,2
Putarina	729,5	732,3	2,8
Ostalo	49,7	57,4	7,7
UKUPNO	9.365,8	9.448,6	82,8

Skoro polovina "prebačaja" projekcija iz oktobra 2024. odnosi se na prihode od akciza na duhan (+39,9 mil KM). Snažan rast prihoda od akciza na duhanske prerađevine u decembru 2024. godine (25,3%) i veliki pad u januaru 2025. godine (-14,7%) ukazuju na tadašnju procjenu duhanskih kompanija o početku zimske sezone u decembru 2024. godine, koja se, u konačnici, pokazala ispravnom, za razliku od prethodnih godina kada je vrh zimske sezone bio u januaru/februaru.

2.2. Razlike projekcija prihoda za period 2025-2027 u odnosu na oktobarske projekcije

Razlike projekcija prihoda za period 2025-2027 u odnosu na projekcije iz oktobra 2024. godine predstavljene su u Tabeli 6. U odnosu na prethodne projekcije, projekcije prihoda za 2025., 2026. i 2027. godinu revidirane su za +187,6 mil KM, +214,6 mil KM i +275,7 mil KM, respektivno.

Tabela 6. Razlike projekcija prihoda u odnosu na projekcije iz oktobra 2024. godine (u mil KM)

Vrsta prihoda (neto)	2025	2026	2027
PDV	107,8	144,0	210,9
Akcize	43,6	41,8	40,7
Carine	49,1	42,7	39,9
Putarina	-10,5	-11,5	-13,5
Ostalo	-2,3	-2,3	-2,3
UKUPNO	187,6	214,6	275,7

U odnosu na prethodne, DEP-ove projekcije iz marta 2025. godine za 2025. godinu revidirane su naviše za: ukupan BDP (+0,5 p.p.), te njegovih komponenti: uvoz (+0,6 p.p.), privatna potrošnja (1,5 p.p.), javna potrošnja (+0,3 p.p.), investicije (+0,5 p.p.), dok su projekcije stope rasta izvoza smanjene (-1,1 p.p). Projekcija nominalnog rasta BDP-a za 2026. godinu korigovana je za -0,4 p.p. dok je ista za 2027. godinu korigovana za -0,3 p.p.¹⁸

Možemo zaključiti da je revizija projekcija PDV-a, akciza i carina za 2025. godinu rezultat: (1) uvećanja statističke osnovice (+82,8 mil KM; razlika izvršenja prihoda u 2024. godini i projekcije iz oktobra 2024. godine), (2) tekućih trendova naplate u 2025. godini, prema raspoloživim podacima i (3) revizije naviše projekcije rasta BDP-a, uvoza i potrošnje za 2025. godinu.

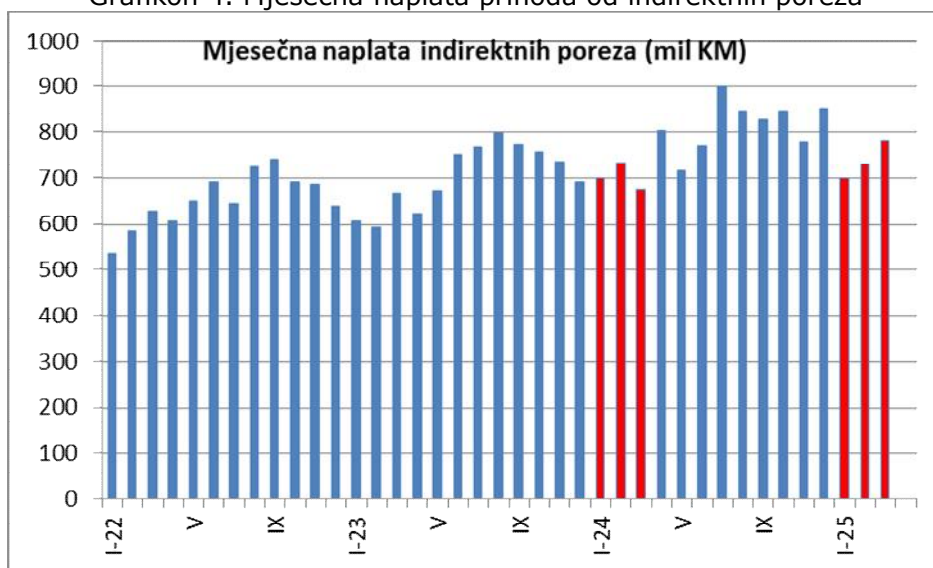
Revizija projekcija prihoda za 2026. i 2027. godinu je kumulativni rezultat promjene statističke osnovice (projekcije za 2025. godinu) i revizije projekcija makroekonomskih pokazatelja.

3. Projekcija ukupnih prihoda od indirektnih poreza

3.1. Projekcije za 2025

U prvom kvartalu naplata prihoda od indirektnih poreza je snažno oscilirala. U prva dva mjeseca 2025., i pored rasta bruto naplate, neto naplata je bila za 3,3 mil KM manja u odnosu na isti period 2024., odnosno manja za 0,2%. Razlog za lošiji start početkom godine su bile visoke isplate povrata PDV-a. Međutim, snažnim rastom naplate indirektnih poreza u martu zaustavljeni su negativni trendovi iz prva dva mjeseca 2025. godine (Grafikon 4).

Grafikon 4. Mjesečna naplata prihoda od indirektnih poreza

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH (izračun i prikaz OMA)

Prema preliminarom izvještaju o gotovinskom toku na JR UIO u martu 2025. je naplaćeno 949,8 mil KM bruto prihoda ili 76,8 mil KM više nego u martu 2024. Isplate povrata su bile manje za 29,4 mil KM, tako da je neto naplata iznosila 781 mil KM, što predstavlja rast od 15,7%.

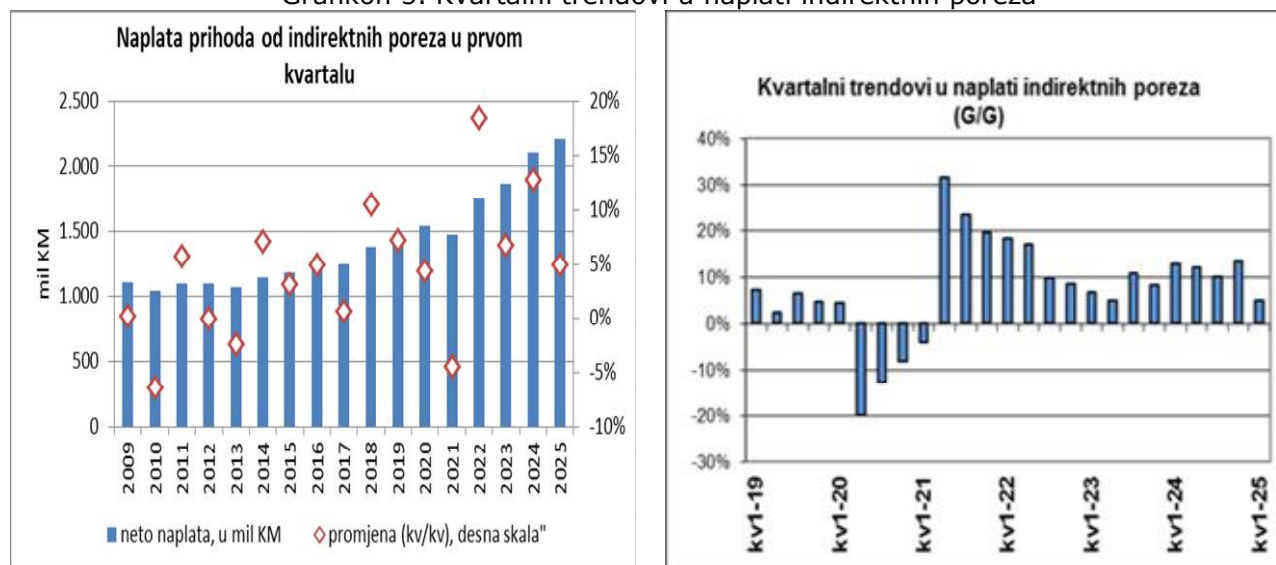
Snažan rast prihoda u martu je povećao kumulativne efekte u prvom kvartalu 2025. Bruto naplata je bila veća za 121,2 mil KM. Smanjenje isplata povrata u martu ipak nije bilo u toj mjeri da je

¹⁸ Vid dio 1.2. DEP, revizija projekcija makroekonomskih pokazatelja za BiH, str.5

moglo neutralizirati visoke isplate povrata u prva dva mjeseca 2025., tako da su na nivou kvartala povrati bili veći za 3,4% ili za 17,8 mil KM. U konačnici, neto naplata u prvom kvartalu 2025. je iznosila 2,21 mlrd KM ili 103,4 mil KM više u odnosu na prvi kvartal 2024. (Grafikon 5, lijevo).

Pregled kvartalnih trendova pokazuje da pozitivni kvartalni rast prihoda od indirektnih poreza u kontinuitetu traje od 2021. Tada je nastupio oporavak nakon pada prihoda prouzrokovano pandemijom koronavirusa (Grafikon 5, desno). Rat u Ukrajini i energetska kriza su doveli do smanjenja stopa rasta. Iako su se cijene na svjetskom tržištu energenata i ostalih robnih berzi vremenom stabilizirale, u 2023. je izgubljen značajan iznos prihoda od akciza na duhanske prerađevine nakon prelaska na novi režim plaćanja¹⁹ u prvim mjesecima 2023. Efekat niže baze iz prvog polugodišta 2023. imao je za posljedicu više stope kvartalnog rasta, 12,8% u prvom kvartalu, te 12,2% u drugom kvartalu 2024. U trećem kvartalu te godine stopa rasta je smanjena na 10% zbog efekta više baze iz 2023., no, zbog visoke naplate prihoda od indirektnih poreza u decembru 2024., u četvrtom kvartalu 2024. ostvaren je rast od 13,4%. Neočekivani visoki rast naplate u decembru 2024. dijelom je nastao zbog prelijevanja prihoda na kraju jedne i početkom nove fiskalne godine, kao posljedica poslovnih odluka obveznika (npr. plaćanje PDV-a na uvoz u decembru kako bi se odmah u prijavi PDV-a u januaru ostvarilo pravo na odbitak ulaznog PDV-a ili procjena duhanskih kompanija o ranijem početku zimske sezone nego prethodnih godina). Imajući sve to u vidu ne iznenađuje niži rast bruto naplate početkom 2025. S druge strane, oporavak uvoza i izvoza u četvrtom kvartalu 2024., zbog rokova za ostvarenje prava na povrat izvoznika i ostalih obveznika, imali su negativni efekat na isplate povrata početkom 2025. U takvim okolnostima ostvarena je stopa rasta u prvom kvartalu 2025. od 4,9%, što je skromnije u odnosu na 2024. godinu, a ujedno je to i najniža kvartalna stopa rasta od 2021. godine (Grafikon 5, desno).

Grafikon 5. Kvartalni trendovi u naplati indirektnih poreza

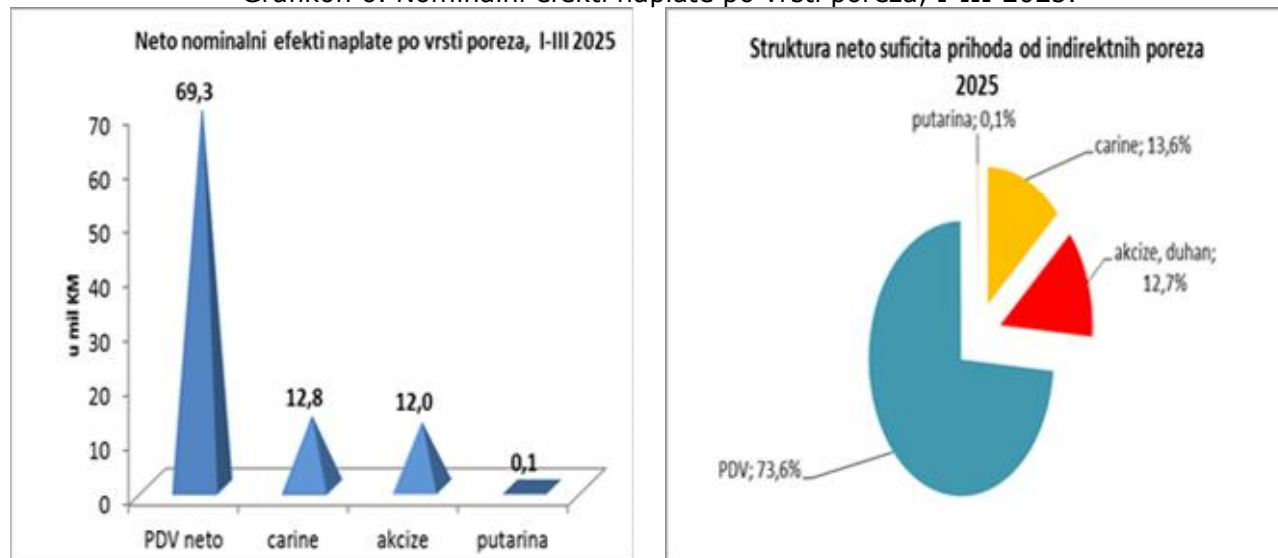
Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Struktura neto suficita ostvarenog u prvom kvartalu ukazuje na zaključak da je glavni faktor rasta prihoda od indirektnih poreza u prvom kvartalu 2025. bio PDV (Grafikon 6, lijevo). U prvom kvartalu je naplaćeno 69,3 mil KM PDV-a više nego u istom kvartalu 2024., što čini čak 73,6%

¹⁹ Novi režim plaćanja akciza na duhanske prerađevine podrazumijeva plaćanje pri uvozu, a ne prilikom preuzimanja akciznih markica, kako je bilo propisano do 2023.

neto suficita (Grafikon 6, desno). Suficit prihoda od akciza se u cijelosti odnosi na akcize na duhan, a preostali iznos suficita se odnosi na prihode od carina.

Grafikon 6. Nominalni efekti naplate po vrsti poreza, I-III 2025.

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Prema projekcijama DEP-a, očekuje se nominalni rast BDP-a od 5,6% u 2025. godini, te rast privatne potrošnje od 5,4%. Projektirana stopa inflacije iznosi 3%²⁰.

Uzimajući u obzir sve navedeno, očekuje se da će naplata prihoda od indirektnih poreza u 2025. godini iznositi 9.920,6 mil KM. Projektirana stopa rasta prihoda od indirektnih poreza za 2025. godinu je nešto viša od tromjesečne stope rasta prihoda i iznosi 5%.

3.2. Projekcija za period 2026-2028

Za period 2026-2028 DEP je projektovao nešto niže nominalne stope rasta BDP-a i potrošnje nego za 2025. godinu (Grafikon 7). Projektirana nominalna stopa rasta BDP-a za 2026. godinu je niža za 0,7 p.p. u odnosu na projektiranu stopu za 2025. godinu. U odnosu na projekcije za 2025. godinu, projektirane nominalne stope rasta BDP-a za 2027. i 2028. godinu niže su za 0,7 p.p. i 0,4 p.p. dok su projektirane stope rasta private potrošnje niže za 1,4 p.p. i 1,9 p.p., respektivno.

Projektirane stope rasta neto prihoda od indirektnih poreza za 2026., 2027. i 2028. godinu iznose 4,2%, 4,6% i 4,3% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, istorijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2025. godinu.

Okvir 1: Projekcije prihoda od indirektnih poreza

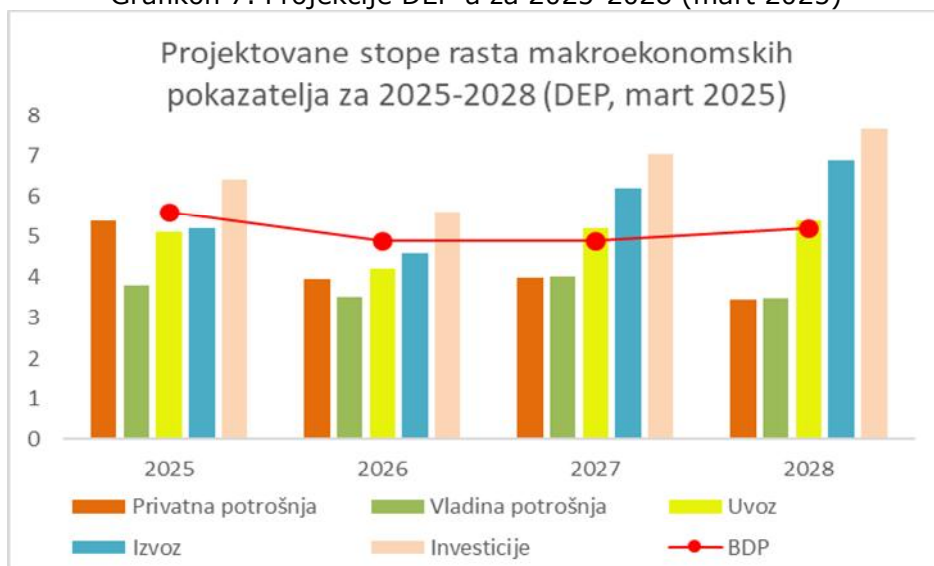
	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	9.448,6	9.920,6	10.341,3	10.819,9	11.280,9
Projekcije, % rasta		5,0%	4,2%	4,6%	4,3%
Projekcije, % BDP	17,6%	17,5%	17,4%	17,4%	17,2%

²⁰ Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena, DEP, mart 2025

Za razliku od projektiranog pada udjela indirektnih poreza u BDP-a sa 17,5% u 2025. na 17,2% u 2028. godini (Okvir 1), **projektirani udio prihoda od indirektnih poreza (OMA) u potrošnji (DEP) u navedenom periodu raste od 20,6% u 2025. do 21% u 2028. godini.**

Pad projektiranog udjela indirektnih poreza u BDP-u u periodu 2025-2028 kumulativni je rezultat rasta indirektnih poreza u potrošnji te pada projektiranog udjela potrošnje u BDP-u sa 84,9% u 2025. na 81,9% u 2028. godini

Grafikon 7. Projekcije DEP-a za 2025-2028 (mart 2025)

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu projekcija DEP-a iz marta 2025

III ANALITIKA PROJEKCIJA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA PO VRSTAMA

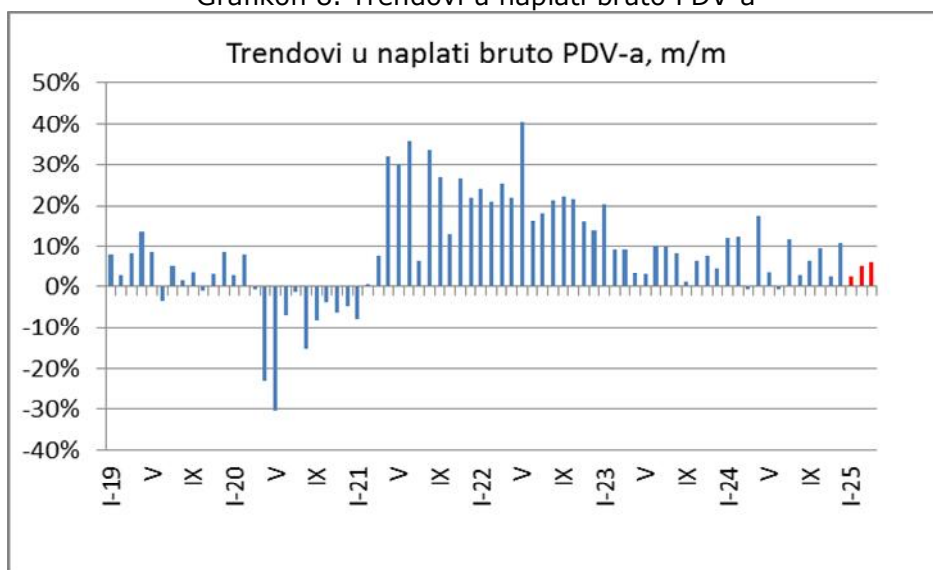
1. PDV

1.1. Projekcije prihoda od PDV-a za 2025

Bruto naplata PDV-a

Nakon visokog rasta bruto naplate PDV-a u decembru 2024., u prva tri mjeseca 2025. su ostvarene skromnije stope rasta, 2,4% u januaru, 5,3% u februaru i 6,2% u martu (Grafikon 8). Usporavanje stopa rasta se odrazilo i na stopu rasta u prvom kvartalu, koja je iznosila 4,7%.

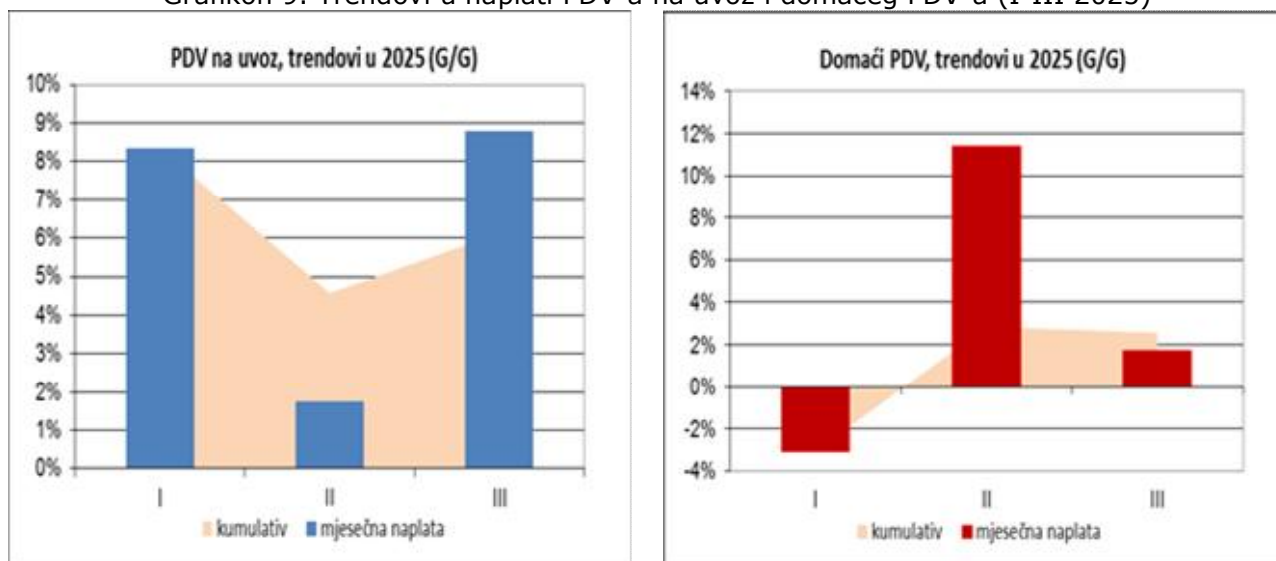
Grafikon 8. Trendovi u naplati bruto PDV-a

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH (izračun i prikaz OMA)

Analiza strukture bruto PDV-a u prvom kvartalu 2025. ukazuje na zaključak da je skromniji rast bruto naplate PDV-a u prvim mjesecima 2025. posljedica divergentnih trendova i oscilacija u naplati komponenti bruto PDV-a. PDV na uvoz je u januaru rastao po stopi od 8,3%, u februaru od samo 1,7%, dok je u martu zabilježen rast od 8,8% (Grafikon 9, lijevo). S druge strane, u januaru 2025. je, prvi put nakon skoro tri godine, zabilježen pad naplate domaćeg PDV-a od -3,1%, u februaru rast od 11,4%, a u martu svega 1,7% (Grafikon 9, desno).

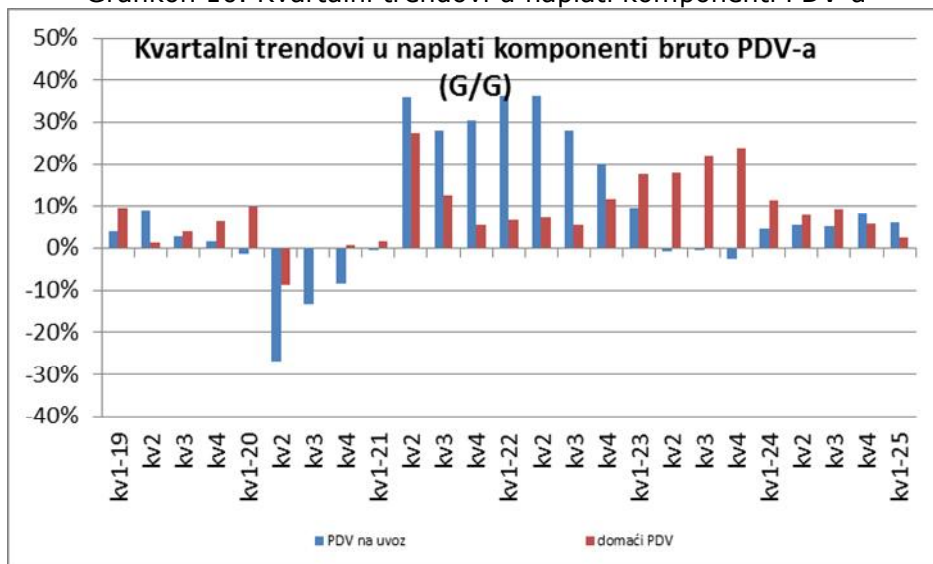
Grafikon 9. Trendovi u naplati PDV-a na uvoz i domaćeg PDV-a (I-III 2025)

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

I pored divergentnih trendova komponenti bruto PDV-a, stopom rasta PDV-a u prvom kvartalu 2025. od 6,1% zadržan je stabilan trend rasta iz 2024. (Grafikon 10). S druge strane, u prvom kvartalu 2025. ostvaren je rast domaćeg PDV-a od samo 2,6%, čime je nastavljeno usporavanje rasta naplate domaćeg PDV-a iz četvrtog kvartala 2024. S obzirom da je u prva tri mjeseca evidentirano 24,4 mil KM neusklađenih prihoda može se očekivati i veći rast domaćeg PDV-a, jer se veći dio neusklađenih prihoda redovito odnosi na uplate PDV-a.

Grafikon 10. Kvartalni trendovi u naplati komponenti PDV-a

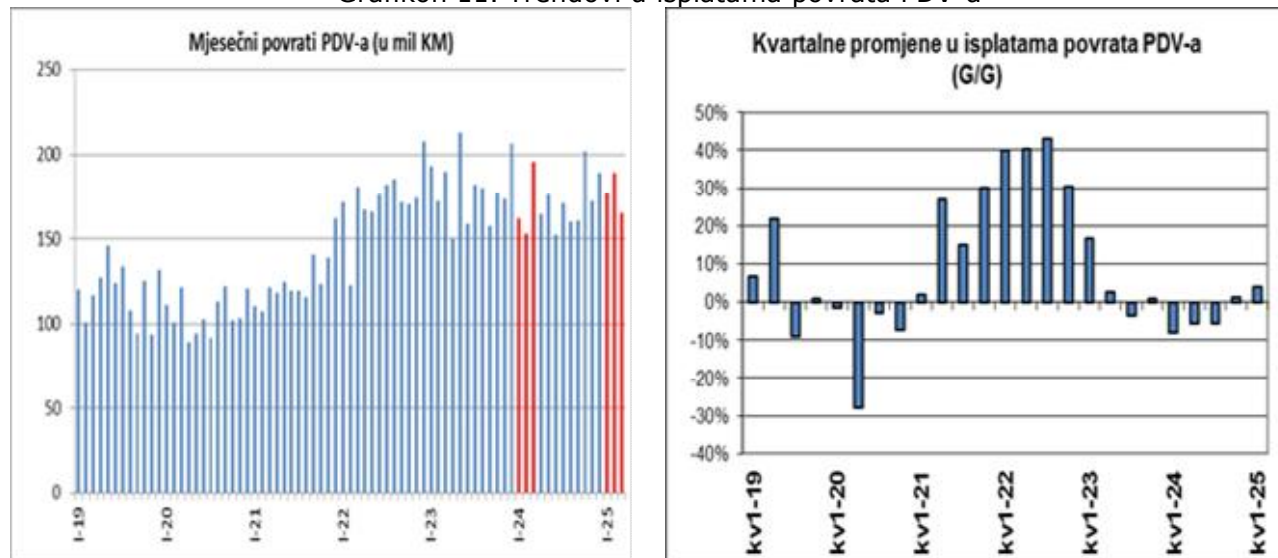
Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Povrati PDV-a

U cjelini, kada se posmatraju isplate povrata u apsolutnom iznosu u odnosu na godine prije pandemije i rata u Ukrajini, može se zaključiti da je u prvim mjesecima 2025. nastavljen trend jako visokih isplata koji traje od 2022. godine (Grafikon 11, lijevo). U pogledu stopa rasta

trendovi su oscilatorni, a raspon oscilacija stopa rasta je velik i kreće se od -15,5% u martu do 23,7% u februaru.

Grafikon 11. Trendovi u isplatama povrata PDV-a

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

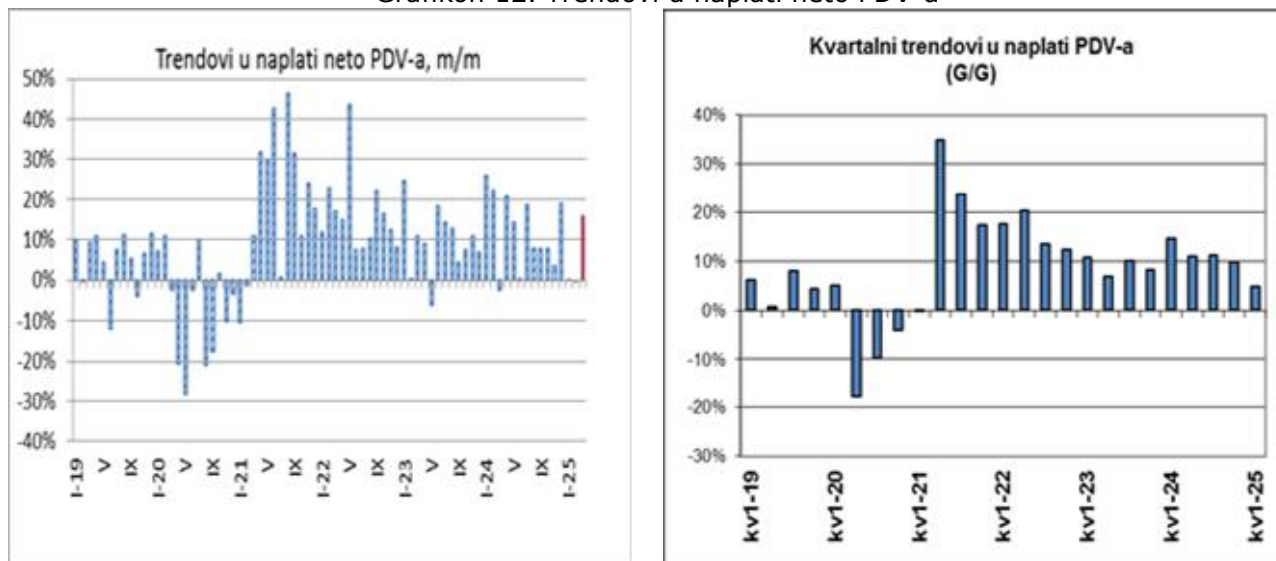
Uprkos rastu isplata povrata, udio povrata PDV-a u bruto PDV-u u prva tri mjeseca 2025. iznosio je 26,3%, što je za 0,2 p.p. manje od udjela povrata u bruto naplati u prvom kvartalu 2024. Iz analize strukture povrata prema korisnicima povrata može se zaključiti da je glavni razlog povećanim isplatama povrata PDV-a isplata po međunarodnim projektima. Tako je za tri mjeseca 2025. obveznicima vraćeno 2,7 mil KM manje povrata nego u istom periodu 2024., ali je međunarodnim projektima vraćeno 18,5 mil KM povrata PDV-a više nego u istom periodu 2024.

Kvartalna poređenja pokazuju i uticaj oporavka vanjskotrgovinske razmjene BiH na isplate povrata. Nakon prva tri kvartala 2024., kada je zabilježen značajan pad isplata povrata, čak i do -8%, u četvrtom kvartalu 2024. je ostvaren rast povrata PDV-a od 1,2%, a u prvom kvartalu 2025. rast od 4% (Grafikon 11, desno).

Neto naplata

Nakon visokih stopa rasta u drugom dijelu 2024. u januaru i februaru 2025. godine je neto naplata PDV-a bila na nivou naplate u istom periodu 2024. (Grafikon 12, lijevo). Razlog za lošiji start u 2025. je bio snažan rast povrata PDV-a koji je anulirao efekte skromnog rasta bruto PDV-a. Međutim, u martu je zabilježen snažan rast neto PDV-a od 16%, kao posljedica smanjenih isplata povrata, što je kumulativnu stopu rasta iz nulte stope pomjerilo na +4,9%. Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati i viša stopa rasta, jer se veći dio neusklađenih prihoda redovito odnosi na uplate PDV-a.

Grafikon 12. Trendovi u naplati neto PDV-a

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Kvartalna poređenja pokazuju usporavanje rasta neto PDV-a (Grafikon 12, desno). U odnosu na posljednja tri kvartala 2024. godine, stopa rasta neto PDV-a u prvom kvartalu 2025. je prepolovljena, odnosno, iznosi samo 1/3 stope rasta iz prvog kvartala 2024. Analiza trendova od 2021. ukazuje na zaključak da se radi o najnižoj kvartalnoj stopi rasta u protekle četiri godine.

Projektirani iznos neto prihoda od PDV-a u 2025. godini iznosi 6.552 mil KM, što je za 5,2% više od ostvarenja u 2024. godini (Grafikon 13 i Okvir 2). Projekcija je zasnovana na istorijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija PDV-a (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

1.2. Projekcije prihoda od PDV-a za period 2026-2028

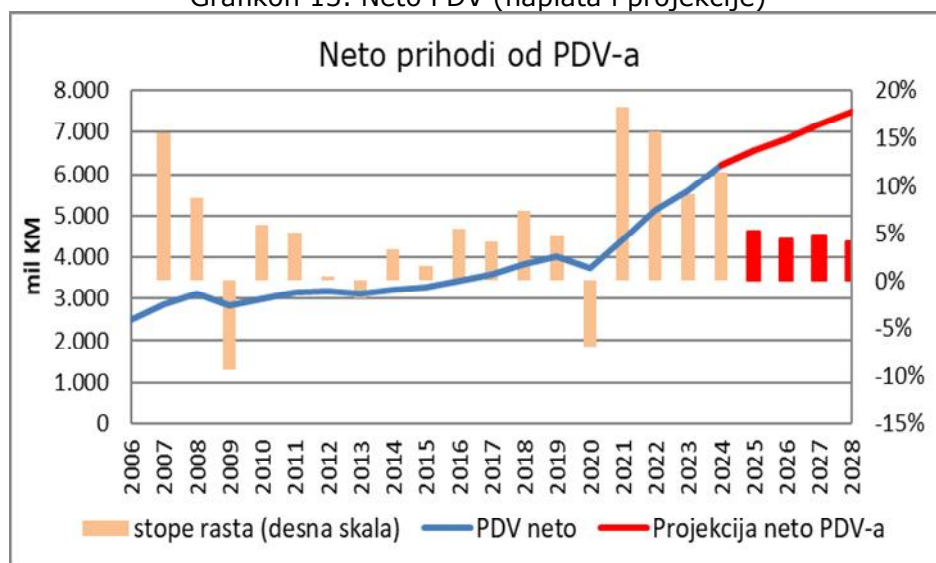
Prihodi od PDV-a predstavljaju najveći generator godišnjeg apsolutnog rasta ukupnih prihoda od indirektnih poreza u periodu 2025-2027²¹. Prihodi od PDV-a u navedenom periodu projektirani su u skladu sa dugoročnim trendovima naplate, istorijskom sezonskom shemom te projekcijama relevantnih makroekonomskih pokazatelja.

Analiza trendova naplate ukazuje na dugogodišnji rast prihoda od PDV-a. U godini uvođenja PDV-a (2006) naplaćeno je 2.483,8 mil KM neto prihoda od PDV-a. U svim narednim godinama, izuzev 2009. i 2020. godine²², zabilježen je rast ovih prihoda. Visoke stope rasta bile su posebno izražene u godini nakon uvođenja PDV-a (2007), te u godinama koje su uslijedile nakon godine izbijanja pandemije virusa korona (2021 i 2022). Konačno, u 2024. godini je naplaćeno 6.227,1 milion KM neto prihoda od PDV-a, što predstavlja rast od visokih 3.743,3 mil KM ili 150,7% u odnosu na 2006. godinu.

²¹ Preko 65% apsolutnog rasta prihoda u svim godinama odnosi se na prihode od PDV-a.

²² Godine u kojima su bili izraženi efekti globalne finansijske krize (2009) i pojave pandemije virusa korona (2020)

Grafikon 13. Neto PDV (naplata i projekcije)

Izvor: Podaci UIO i projekcije OMA

Okvir 2: Projekcije prihoda od PDV-a

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	6.227,1	6.552,0	6.842,0	7.174,9	7.475,9
Projekcije, % rasta		5,2%	4,4%	4,9%	4,2%
Projekcije, % BDP	11,6%	11,6%	11,5%	11,5%	11,4%

Nakon projektirane stope rasta od 5,2% u 2025. godini, u narednim godinama su na osnovu regresionog modela planirane stabilne stope rasta prihoda od PDV-a, u skladu sa projektiranim stopama rasta potrošnje (Okvir 2).

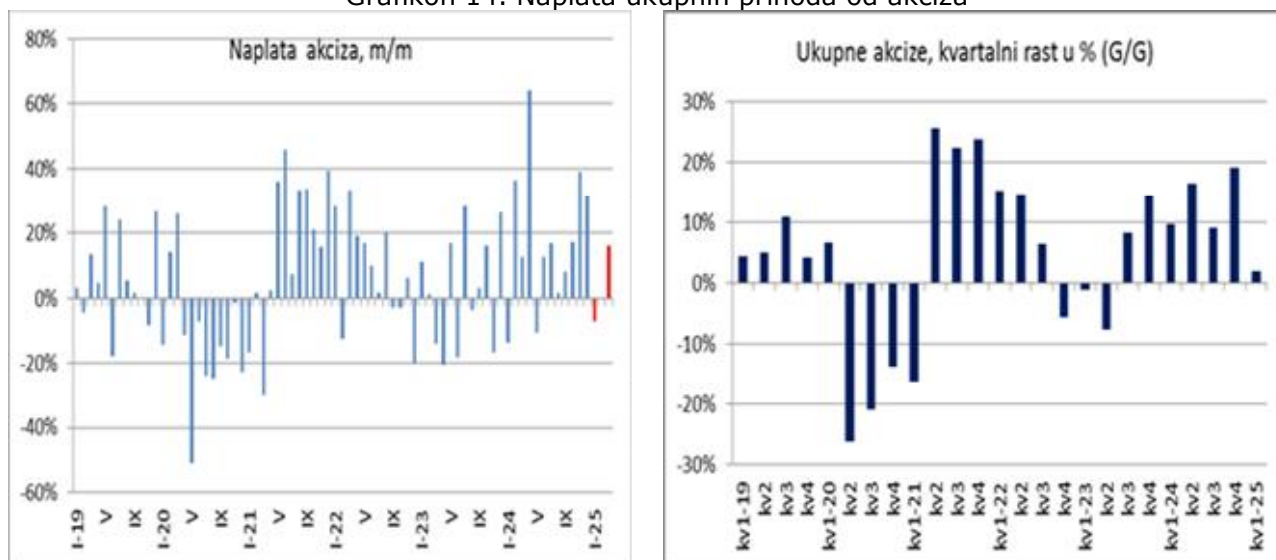
2. Akcize

2.1. Ukupne akcize

Nakon sedam mjeseci pozitivnog rasta, kojeg su odlikovale ekstremno visoke stope rasta, u januaru i februaru 2025. je ostvaren pad prihoda od akciza od -7,1% i -0,3% respektivno (Grafikon 14, lijevo), što je dovelo do negativne kumulativne stope rasta od -3,6%. Međutim, u martu je ponovno ostvaren rast prihoda od akciza od 16%.

Snažnim rastom prihoda od akciza u martu 2025. anuliran je gubitak iz prva dva mjeseca i ostvaren rast od 3,1% na nivou prvog kvartala. Kvartalna poređenja pokazuju da je u prvom kvartalu 2025. ostvarena najniža stopa rasta unazad šest kvartala (Grafikon 14, desno).

Grafikon 14. Naplata ukupnih prihoda od akciza

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Projektirani iznos neto prihoda od akciza u 2025. godini iznosi 1.929,9 mil KM, što je za 4,2% više od ostvarenja u 2024. godini (Okvir 3). Projekcija je zasnovana na istorijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija akciza (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

Okvir 3: Projekcije prihoda od akciza

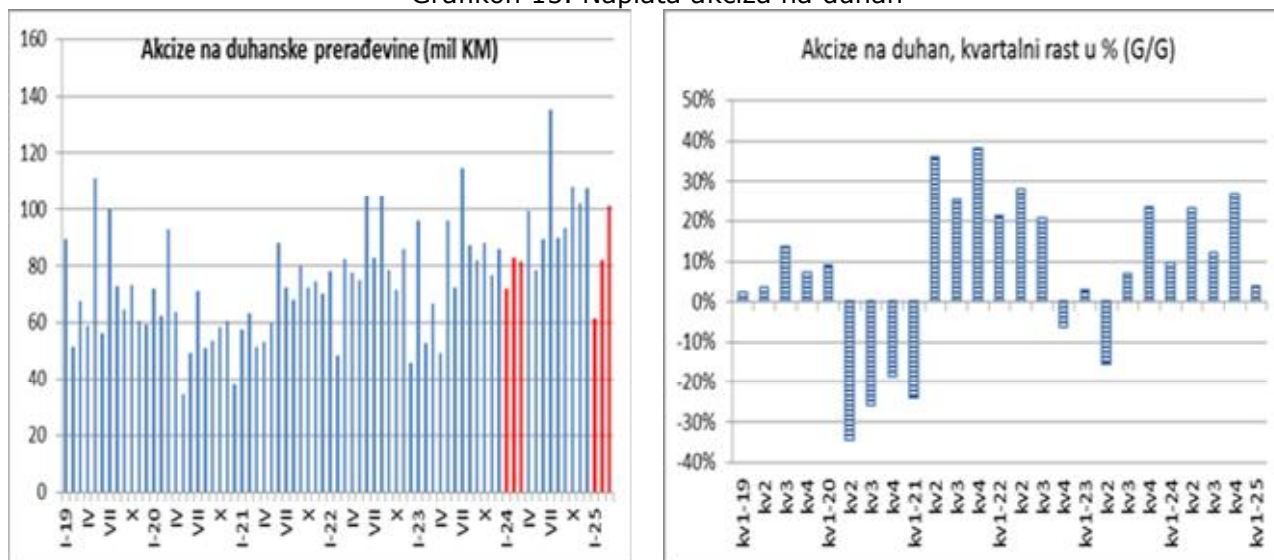
	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	1.851,7	1.929,9	2.011,2	2.098,0	2.193,7
Projekcije, % rasta		4,2%	4,2%	4,3%	4,6%
Projekcije, % BDP	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%

2.2. Akcize na duhanske prerađevine

Projekcije akciza na duhanske prerađevine za 2025. godinu

Analiza strukture prihoda od akciza pokazuje da suficit koji je ostvaren u naplati prihoda od akciza u prvom kvartalu 2025. u odnosu na isti kvartal 2024. potiče isključivo od naplate akciza na duhanske prerađevine. Međutim, navedeni suficit je ostvaren tek u martu mjesecu. Naplata prihoda od akciza na duhanske prerađevine u januaru 2025. je bila prepolovljena u odnosu na naplatu u decembru 2024., a u februaru je bila na nivou naplate u februaru 2024. godine (Grafikon 15, lijevo). Tek se naplata akciza u martu u apsolutnom iznosu približila nivou naplate akciza na duhanske prerađevine u posljednjem kvartalu 2024. Oscilacije u naplati akciza na duhanske prerađevine su uobičajene, s obzirom da samo dvije duhanske korporacije uplaćuju preko 83% prihoda od akciza, te, imajući to u vidu, svaka promjena poslovnih politika ili *ad hoc* poslovna odluka prema trenutačnoj procjeni stanja na tržištu menadžmenta ove dvije korporacije se neminovno odražava na ukupnu naplatu akciza na duhanske prerađevine. Slijedom poslovnih politika i procjena o početku zimske sezone krajem 2024., umjesto početkom naredne godine, značajno je povećan uvoz cigareta, što je imalo za posljedicu visok rast prihoda od akciza na duhanske prerađevine, povećavajući stopu rasta prihoda od akciza u 2024.

Grafikon 15. Naplata akciza na duhan

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Oporavak naplate akciza na duhanske prerađevine u martu je rezultirao stopom rasta od 3,6% u prvom kvartalu 2025. Radi se o skromnoj stopi rasta imajući u vidu stope rasta u prethodnih šest kvartala, a pogotovo u odnosu na četvrti kvartal 2024. kada je zabilježen rast od visokih 26,7% (Grafikon 15, desno). Iako nakon promjene režima plaćanja akciza na duhanske prerađevine podaci iz evidencije o izdatim akciznim markicama nisu u direktnoj korelaciji sa naplaćenim prihodima od akciza značajni su za sagledavanje trendova na tržištu cigareta i duhana i budućih kretanja naplate akciza. Prema izvještajima za prva dva mjeseca 2025. količina cigareta, mjerena brojem izdatih akciznih markica, povećana je za 22,4%, a vrijednost cigareta je bila veća za 27,8% u odnosu na isti period 2024. Budući da je kumulativ obračunatih prihoda od akciza u prva dva mjeseca 2025. bio veći čak za 74% pretpostavlja se da će dio razlike biti naplaćen u martu i aprilu, imajući u vidu vrijeme potrebno za proizvodnju cigareta izvan BiH nakon što se izvezu akcizne markice. Rast prosječne ponderirane maloprodajne cijene u prva dva mjeseca 2025. u

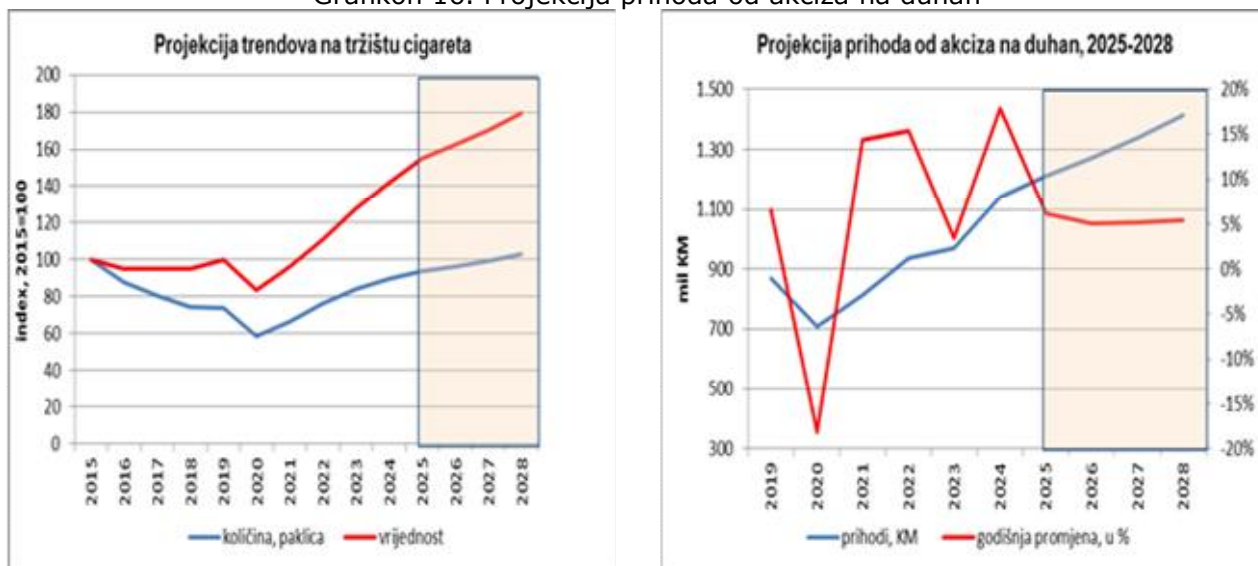
odnosu na prosječnu ponderiranu maloprodajnu cijenu u 2024. je bio minimalan, samo 1%, što je i očekivano s obzirom na najave povećanja maloprodajnih cijena²³.

Osnovno polazište za projekcije prihoda od akciza na duhanske prerađevine za 2025. jesu tekući trendovi naplate akciza na duhanske prerađevine, koje karakteriziraju velike oscilacije. Za razliku od projekcija za prethodne godine istorijski trendovi naplate akciza na duhanske prerađevine ne mogu predstavljati pouzdano polazište za projekcije naplate u 2025. godini zbog promjene režima plaćanja akciza tokom 2023., koje je dovelo do strukturalnog prekida u serijama podataka i gubljenja direktne korelacije između naplaćenih prihoda od akciza i podataka o količinama, cijenama i vrijednosti tržišta cigareta i duhana iz evidencije izdatih akciznih markica za duhanske prerađevine. Imajući u vidu sva ograničenja, polazeći od tekućih trendova u naplati akciza na duhanske prerađevine i tekućih trendova na tržištu cigareta u BiH u prvom kvartalu 2025., pretpostavljajući da će ukupno povećanje prosječne ponderirane cijene cigareta u 2025., uključujući i povećanje maloprodajnih cijena cigareta u prvom kvartalu 2025. biti u skladu sa projekcijama indeksa potrošačkih cijena DEP-a, u 2025. se može očekivati rast prihoda akciza na duhanske prerađevine od 6,2%.

Projekcije akciza na duhanske prerađevine za 2026-2028

Važan faktor ostvarenja projekcija naplate akciza jeste nepromijenjena akcizna politika i kontinuirana borba protiv crnog tržišta cigareta i duhana u BiH. U naredne tri godine očekuje se stabiliziranje političke situacije u svijetu i stabilizacija robnih berzi i cijena na svjetskom tržištu, oporavak i rast ekonomije, dohotka i potrošnje u skladu sa makroekonomskim projekcijama. Rast tržišta bi trebao pratiti makroekonomske projekcije potrošnje, što bi uz rast prosječne ponderirane cijene u skladu sa projekcijama indeksa potrošačkih cijena DEP-a trebalo dovesti do daljeg rasta vrijednosti prometa cigareta i oporezovanih količina cigareta (Grafikon 16, lijevo). Pod navedenim pretpostavkama u 2026., 2027., i 2028. može se očekivati rast prihoda od akciza na duhanske prerađevine od 5,1%, 5,2% i 5,5% (Grafikon 16, desno).

Grafikon 16. Projekcija prihoda od akciza na duhan

Izvor: Podaci UIO i projekcije OMA

²³ U prva dva mjeseca 2025. maloprodajne cijene određenih brendova cigareta dvije najveće duhanske korporacije su povećane u dva navrata, 03.03.2025. i 17.02.2025. Izvještajem i gore navedenom analizom nisu obuhvaćeni efekti trećeg povećanja cijena određenih brendova cigareta ostalih duhanskih kompanija u prvom kvartalu, u primjeni od 17.03.2025.

2.3. Akcize na derivate nafte

Prihodi od akciza na derivate nafte u odnosu na cijene nafte na svjetskom tržištu

U periodu od 2006. do 2014.g. neto naplata akciza na derivate nafte bila je poprilično ujednačena, sa prosjekom od 426,5 mil KM (min 414,4 mil; max 441,7 mil KM). Sa druge strane, prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu u navedenom periodu snažno su varirale²⁴, a kretale su se između 61,7 i 111,6 dolara po barelu. Prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu snažno su pale u 2015. godini, što je dovelo do pada cijena derivata na tržištu BiH i rasta neto naplate akciza na derivate nafte. U periodu 2015-2019 godine, prosječne godišnje cijene nafte na svjetskom tržištu kretale su se u rangu 43,6-71,3 dolara po barelu, a neto naplata akciza na Jedinostveni račun UIO BiH u rangu 465,1-526,5 mil KM. Naredni period, 2020-2023 bio je jako turbulentan, kako po pitanju cijena nafte tako i po pitanju naplate akciza na derivate nafte. Cijene derivata su jako pale u 2020. godini (prosječno svega 42 dolara po barelu), a suprotno zakonima tržišne ekonomije, kao posljedica restriktivnih mjera u borbi protiv virusa korona i posljedičnog gubitka potrošnje, pala je i neto naplata akciza na derivate nafte (469,5 mil KM). Godine 2021. porasle su i cijene nafte na svjetskom tržištu (na 70,9 dolara po barelu) ali i neto naplata akciza na derivate (524,4 mil KM) zbog oporavka potrošnje. Godine 2022. ponovo je nastupio pad neto naplate akciza (501,9 mil KM) uz visoke cijene nafte na svjetskom tržištu (prosječno 100,9 dolara po barelu) zbog ratnih dešavanja u Ukrajini, a u 2023. godini su zabilježena obrnuta kretanja (prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu 82,5 dolara po barelu, neto naplata akciza na derivate nafte 522,1 mil KM). U 2024. godini su prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu iznosile 80,5 dolara po barelu, a neto naplata akciza na derivate nafte 563,1 mil KM.

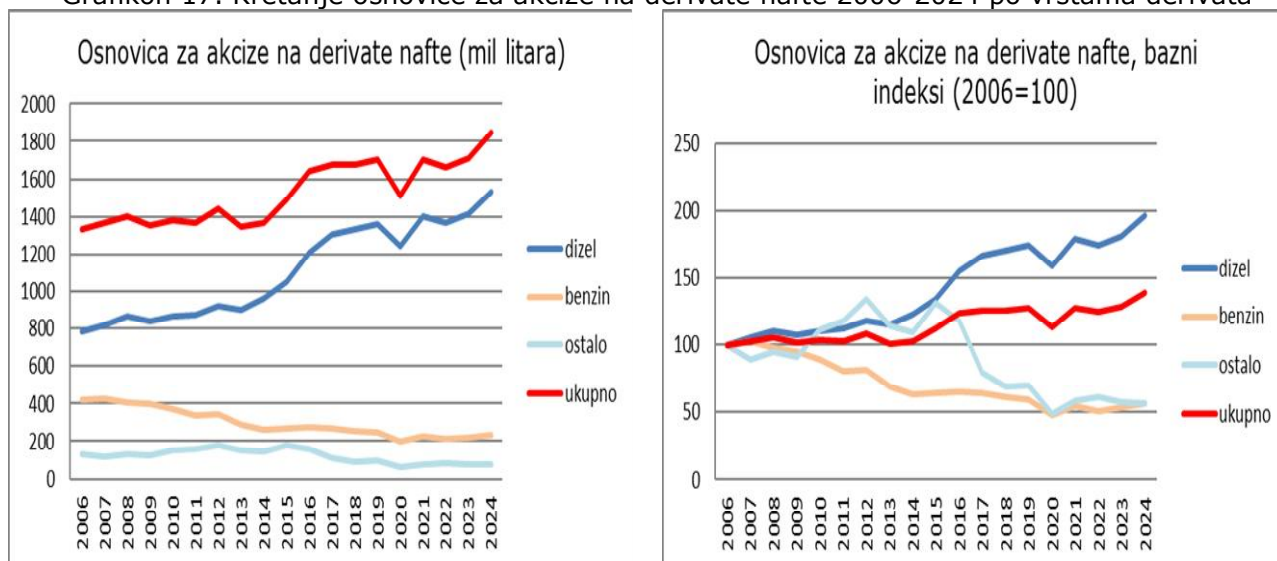
Na osnovu gore navedenog može se zaključiti da su cijene nafte na svjetskom tržištu mnogo više varirale od prikupljenih akciza na derivate nafte u BiH.

Struktura osnovice za akcize na derivate nafte

Zanimljivo je analizirati i kretanje kategorija potrošnje koje ulaze u osnovicu za akcize. U odnosu na 2006. godinu, potrošnja dizel goriva je porasla za visokih 96%, dok se komponenta potrošnja benzina i ostalih derivata koji ulaze u osnovicu (kerozin i lož ulje) skoro upolovila (-43% i -43,5%, respektivno).

²⁴ Podaci U.S. Energy Information Administration, Europe Brent Spot Price FOB, dolari po barelu

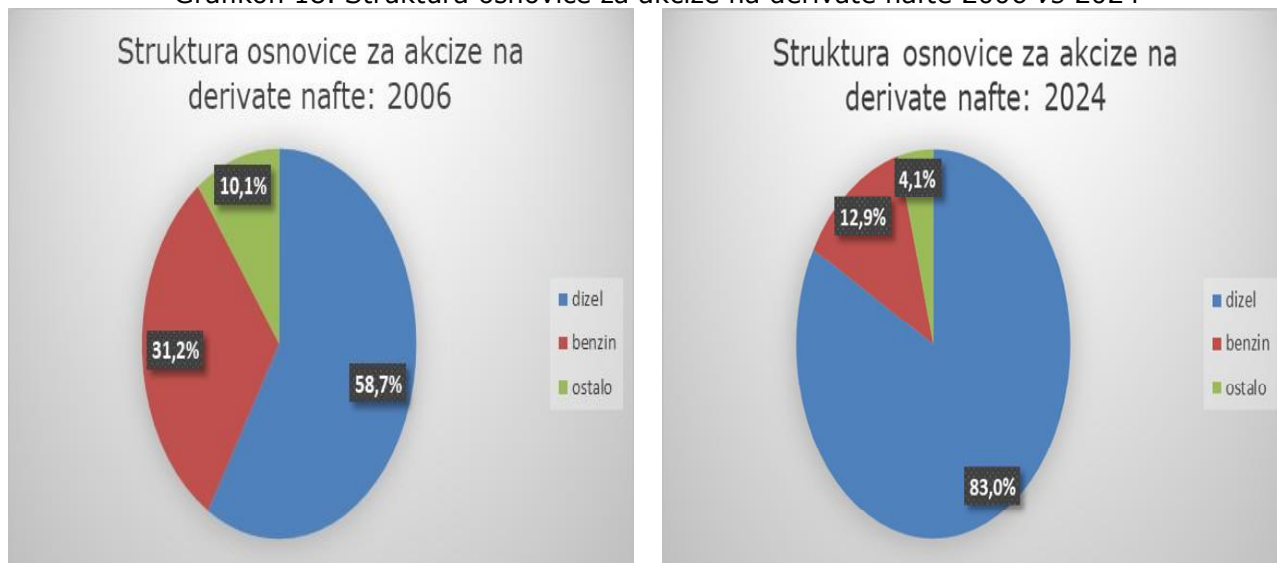
Grafikon 17. Kretanje osnovice za akcize na derivate nafte 2006-2024 po vrstama derivata

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Struktura osnovice za akcize značajno je promijenjena tokom perioda 2006-2024. Sa 58,7% učešća u osnovici u 2006. godini, potrošnja dizel goriva je porasla na visokih 83%. Sa druge strane, potrošnja benzina je pala sa 31,2% u 2006. na 12,9% u 2024. godini.

Grafikon 18. Struktura osnovice za akcize na derivate nafte 2006 vs 2024

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

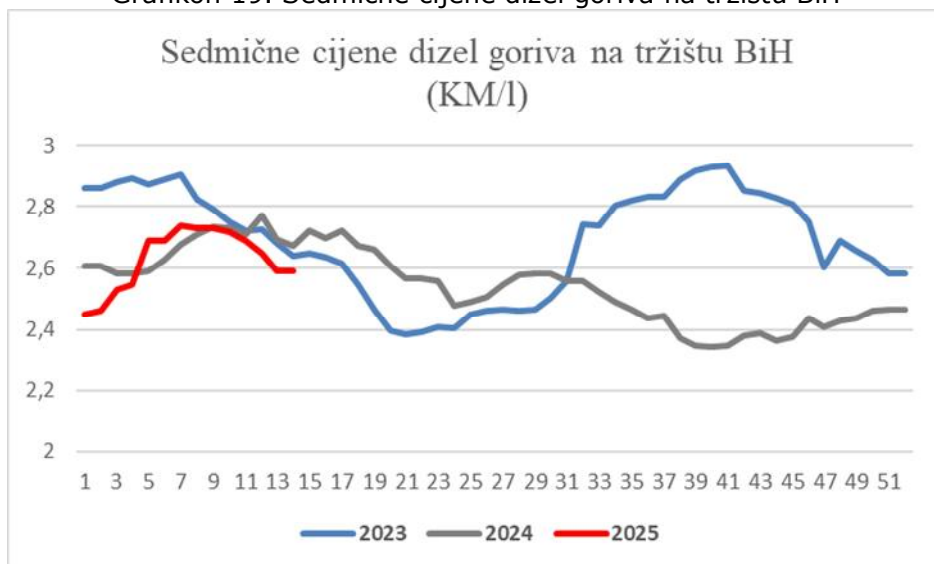
Projekcije akciza na derivate nafte za 2025. godinu

Sedmične cijene dizel goriva u 2024. godini²⁵ kretale su se između 2,34 KM/l i 2,77 KM/l. U poređenju sa istom sedmicom 2023. godine, cijene dizel goriva u 2024. godini bile su niže do kraja 11. sedmice (sredina marta) pa onda ponovo od 32. sedmice pa do kraja godine. U prvom kvartalu 2025.godine, sedmične cijene dizel goriva kretale su se u rang 2,45 - 2,74 KM/l.

²⁵ Podaci International Road Transport Union-a preuzeti sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH
 Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

Sedmične cijene u prvom kvartalu 2025. godine su cijelo vrijeme bile ispod odgovarajućih cijena u 2023. godini. U poređenju sa istom sedmicom prethodne, 2024. godine, sedmične cijene u 2025. godini bile su niže do kraja 4. sedmice, pa ponovo od 9. do 14. sedmice. Od 5. do 8. sedmice 2025. godine bile su iznad cijena u 2024. godini (Grafikon 19).

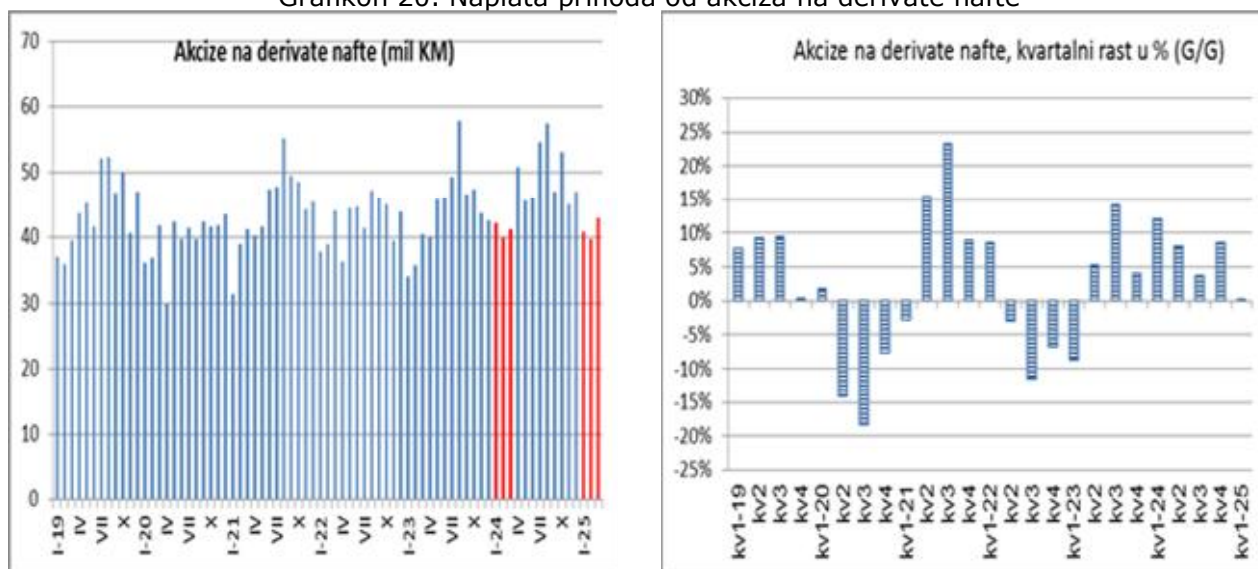
Grafikon 19. Sedmične cijene dizel goriva na tržištu BiH

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

U januaru 2025. je zabilježen pad prihoda od akciza na derivate nafte od 3%, a u februaru je pad iznosio -0,7% (Grafikon 20, lijevo), što je kumulativni pad povećalo na -1,9%. Nakon lošijeg starta u martu je ostvaren rast prihoda od akciza na derivate od 3,9%. Rast naplate u martu je u cijelosti anulirao pad iz prva dva mjeseca, te je ostvaren minimalni kvartalni rast od 0,1%. Radi se o najnižoj kvartalnoj stopi rasta u posljednje dvije godine (Grafikon 20, desno).

Grafikon 20. Naplata prihoda od akciza na derivate nafte

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

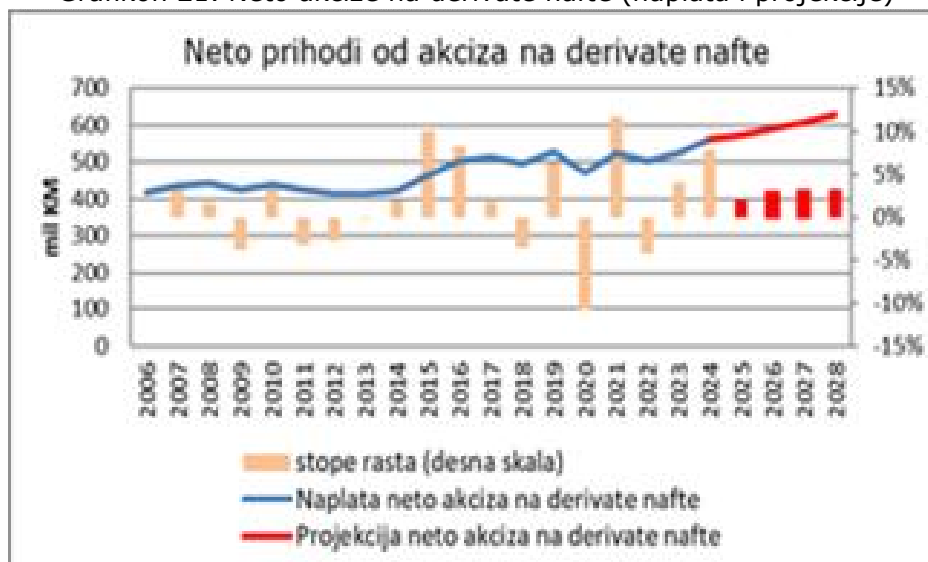
Imajući u vidu sve navedeno, a na osnovu projekcija makroekonomskih pokazatelja, kretanja cijena na svjetskom tržištu nafte i cijena derivata na tržištu BiH, te posljednjih trendova naplate akciza i sezone sheme naplate koja ne uključuje godine sa specifičnostima, projektirana stopa rasta neto prihoda od akciza na derivate nafte za 2025. godinu iznosi 1,9%.

Projekcije akciza na derivate nafte za 2026-2028

Iz prethodnog teksta se mogu izvući zaključci da su snažne turbulencije cijena u proteklom periodu zajedno sa kretanjima relevantnih makroekonomskih indikatora odredile potrošnju derivata nafte na tržištu BiH, a time i prikupljene prihode po osnovu akciza na derivate nafte koji imaju značajan udio u ukupnim prihodima od indirektnih poreza. Pošto je potrošnja derivata nafte cjenovno neelastična,²⁶ neto prihodi od akciza na derivate nafte bili su izuzetno stabilni. Njihov raspon (razlika max i min vrijednosti) u periodu 2006-2024 iznosio je svega oko 150 mil KM. U 2006. godini su iznosili 418,4 mil KM, a uz povremene uspone i padove, do 2024. godine su dostigli nivo od 563,1 mil KM.

Projekcije akciza na derivate nafte za period 2026-2028 prate projekcije relevantnih makroekonomskih pokazatelja. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stabilne stope rasta prihoda od akciza na derivate nafte i to: 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno (Grafikon 21).

Grafikon 21. Neto akcize na derivate nafte (naplata i projekcije)

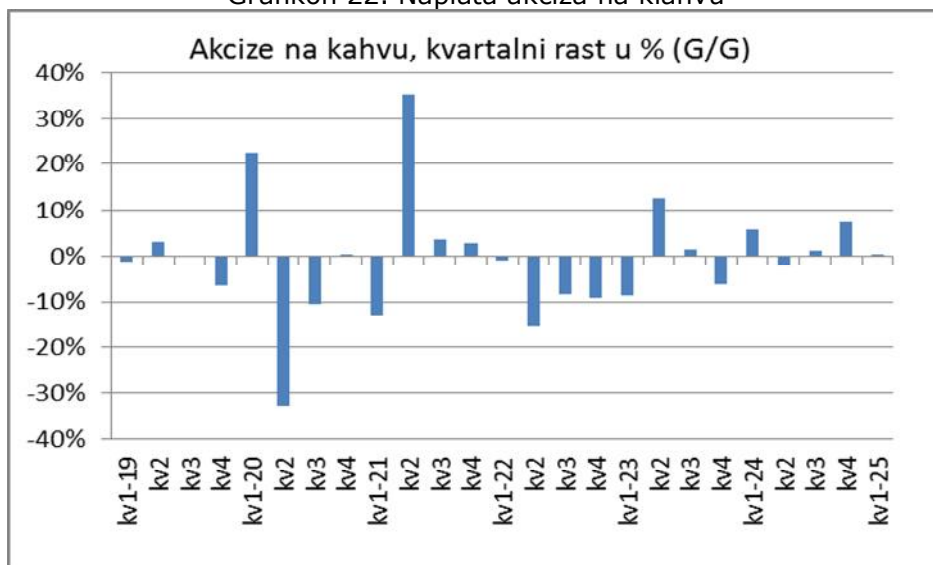
Izvor: Podaci UIO i projekcije OMA

2.4. Ostalo

Naplata akciza na kiahvu u prvom kvartalu je oscilirala od -3,6% u februaru do 4,7% u januaru, tako da je na nivou prvog kvartala ostvaren minimalan rast od 0,1% (Grafikon 22). Kvartalna poređenja u posljednje dvije godine pokazuju snažne oscilacije kvartalnih stopa rasta, no, u apsolutnom iznosu prihoda razlike nisu značajne.

²⁶ Izračun elastičnosti potražnje derivata nafte u BiH dostupan je u OMA Biltenu 237/238, www.oma.uino.gov.ba
Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

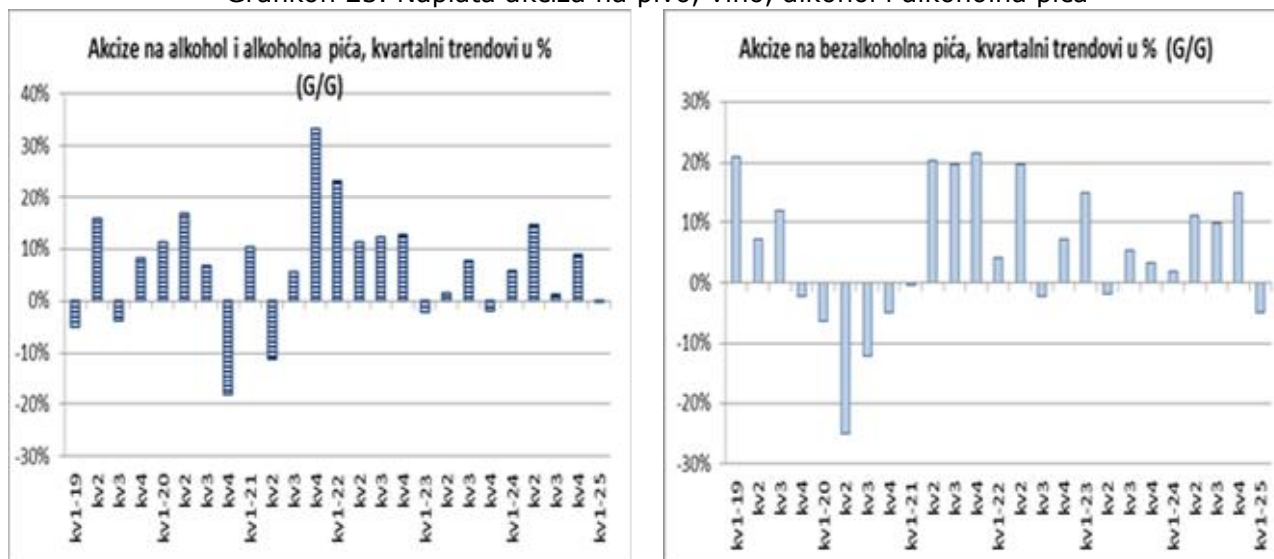
Grafikon 22. Naplata akciza na kiahvu

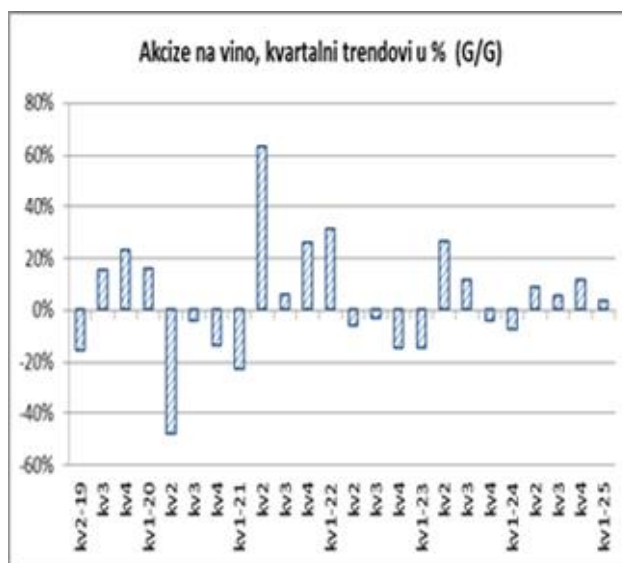
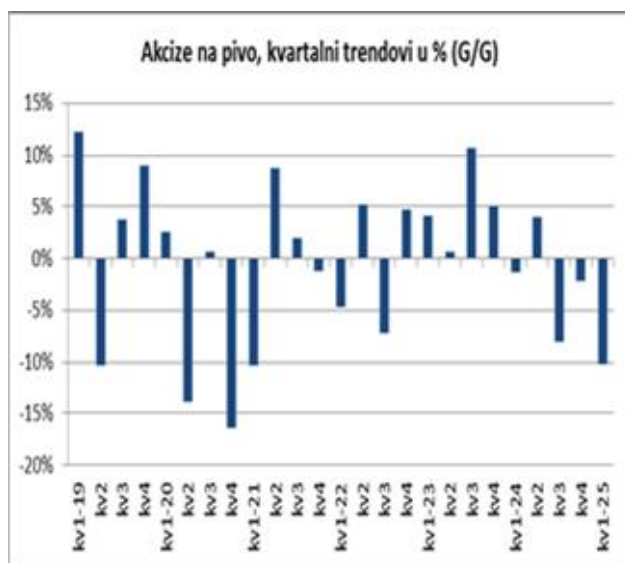

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Naplata akciza na grupaciju proizvoda koju čine pivo, vino, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića je u prvom kvartalu 2025. bila 5,2% manja nego naplata u istom periodu 2024. Međutim, trendovi unutar strukture naplaćenih akciza po vrsti proizvoda su različiti ovisno o vrsti proizvoda. Pozitivan kvartalni rast ostvaren je samo u naplati akciza na vino, koje imaju minoran udio u ukupnom iznosu naplaćenih akciza na proizvode iz ove grupacije. Naplata akciza na alkohol i alkoholna pića je bila na nivou naplate iz istog perioda 2024., dok je akciza na bezalkoholna pića naplaćeno manje 4,3%. Najveći pad od -10,1% je ostvaren u naplati akciza na pivo (Grafikon 23).

Grafikon 23. Naplata akciza na pivo, vino, alkohol i alkoholna pića

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

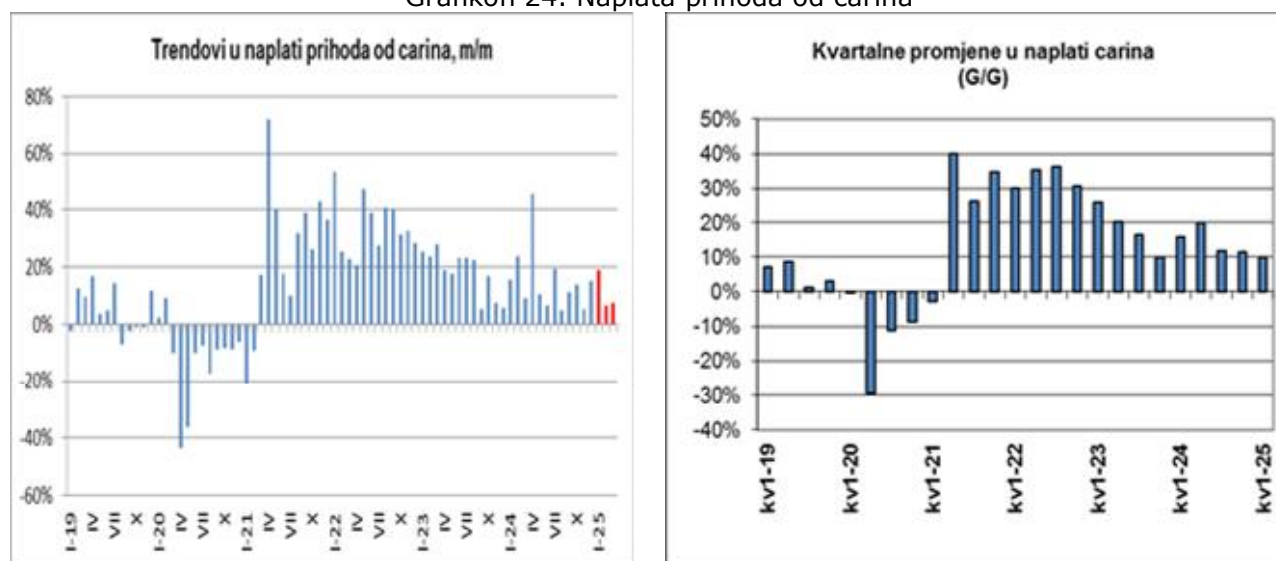
Prihodi od ostalih kategorija akciza (alkohol i alkoholna pića, pivo, vino, bezalkoholna pića i kiahva) nemaju značajno učešće u ukupnim prihodima od akciza. Njihove projekcije su zasnovane na istorijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija akciza (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), naplati u prvom kvatalu 2025. godine, te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

3. Carine

3.1. Projekcije prihoda od carina za 2025

U januaru 2025. nastavljen je trend pozitivnih stopa rasta prihoda od carina iz prethodne godine. Ostvaren je rast od 18,8%, najviši u posljednjih šest mjeseci (Grafikon 24, lijevo). Na nivou prvog kvartala stopa rasta je iznosila 10%, što je niže za 1,5 p.p. nego u trećem i četvrtom kvartalu 2024. (Grafikon 24, lijevo). S obzirom da su carine zadržane samo na ograničen broj roba koje se uvoze iz EU, te na uvoz roba iz Kine i ostalih trećih zemalja, rast prihoda od carina posljedica je rasta uvoza tih roba. Prema zvaničnim podacima²⁷ u prva dva mjeseca 2025. ostvaren je rast uvoza iz trećih zemalja od 9,5%, u okviru koga je rast uvoza iz Kine iznosio čak 25,9%. Isto tako, ostvaren je rast uvoza iz članica EU od 3%.

Grafikon 24. Naplata prihoda od carina

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Prema podacima UIO u periodu I-III 2025. godine ostvarena je stopa rasta uvoza od 5,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema projekcijama DEP-a, na nivou godine će biti ostvarena nešto niža stopa rasta uvoza od 5,1%. Imajući u vidu trendove naplate prihoda od carina, kretanje uvoza i projekcije DEP-a, za 2025. godinu se projektira neto naplata carina u iznosu od 649,9 mil KM, što je za 12% više od naplate u prethodnoj godini.

3.2. Projekcije prihoda od carina za period 2026-2028

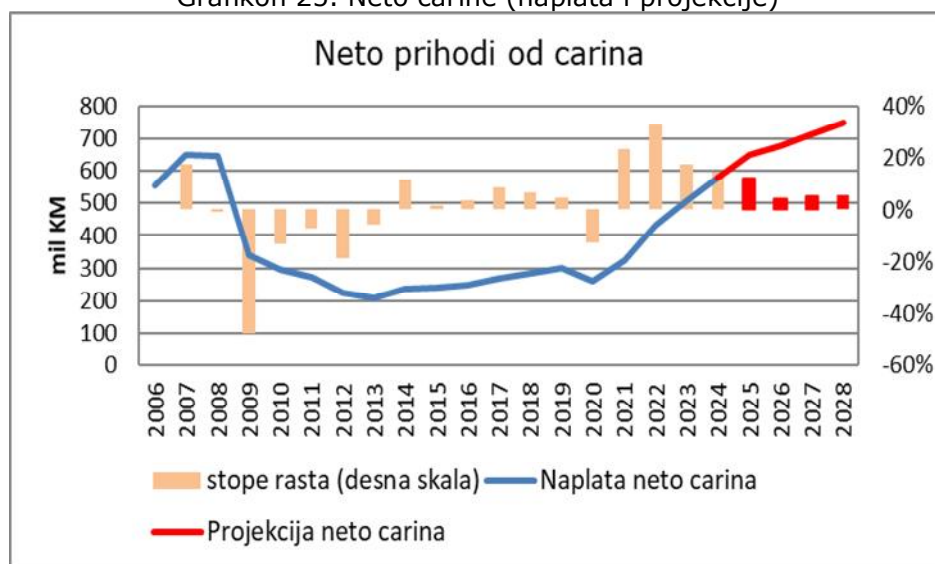
Liberalizacija vanjske trgovine dovela je do snažnog pada prihoda od carina. Sa 650,4 mil KM u 2007. godini, neto prihodi od carina pali su na svega 211 mil KM u 2013. godini. Od 2014. godine zabilježen je šestogodišnji trend blagog rasta ovih prihoda, dosežući nivo od 300,6 mil KM u 2019. godini. U 2020. godini, sa pandemijom koronavirusa, neto prihodi od carina su ponovo pali na 262,2 mil KM, dok su u periodu 2021-2024 zabilježili snažan oporavak, te su u 2024. godini iznosili 580,1 mil KM. Projekcije prihoda od carina (Okvir 4) zasnovane su na trendovima naplate, a prate projekcije kretanja uvoza. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stope rasta prihoda od carina od 4,2%, 5,2% i 5,4%, respektivno (Grafikon 25).

²⁷ Izvor: Agencija za statistiku BiH

Okvir 4: Projekcije prihoda od carina

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	580,1	649,9	677,2	712,4	750,8
Projekcije, % rasta		12,0%	4,2%	5,2%	5,4%
Projekcije, % BDP	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%

Grafikon 25. Neto carine (naplata i projekcije)

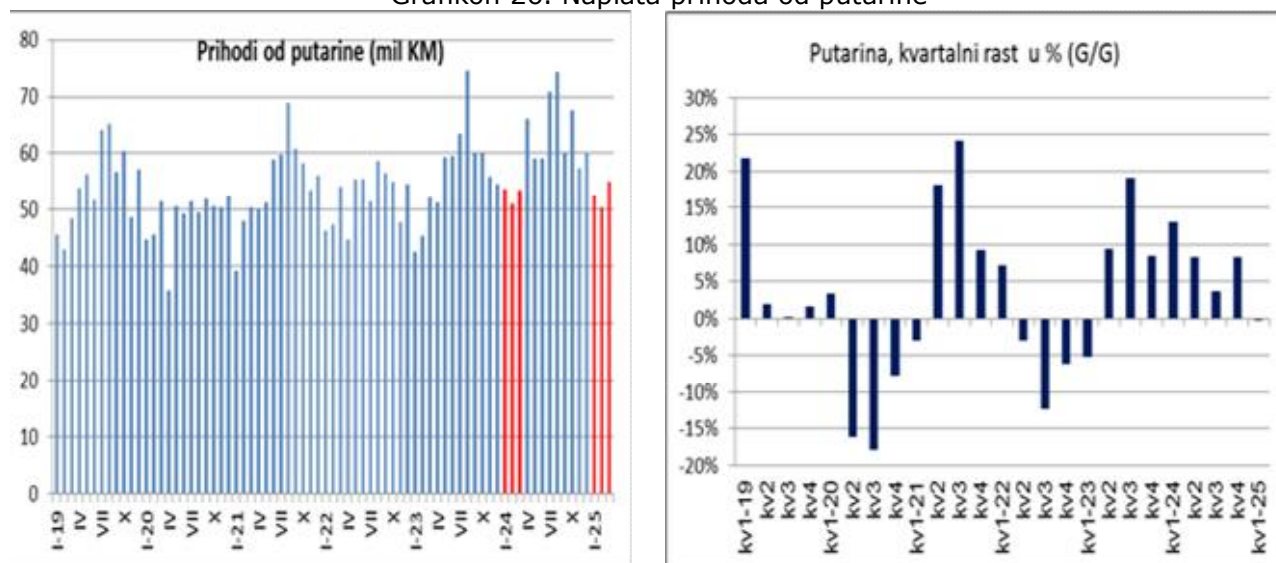
Izvor: Podaci UIO i projekcije OMA

4. Putarina

4.1. Projekcije prihoda od putarine za 2025

U januaru 2025.godine je zabilježen pad prihoda od putarine od 2,1%, a dalje pogoršanje u februaru od -1,4% je povećalo kumulativni pad na -1,8% (Grafikon 26, lijevo). U martu je ostvaren rast naplate putarine od 2,5%. Međutim, to nije bilo dovoljno da se anulira deficit iz prva dva mjeseca, tako da je u prvom kvartalu 2025. ostvaren pad prihoda od putarine od -0,3% (Grafikon 26, desno). To je ujedno i prvi kvartal sa negativnim rastom u posljednje dvije godine.

Grafikon 26. Naplata prihoda od putarine

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu podataka UIO

Projektirani iznos neto naplate putarine u 2025. godini iznosi 739,5 mil KM, što je za 1% više nego u prethodnoj godini. U skladu sa rješenjima Vijeća za državnu pomoć, projekcije prihoda od putarine podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice.

4.2. Projekcije prihoda od putarine za period 2026-2028

Na dugoročnu dinamiku prihoda od putarine su najviše su uticale izmjene stopa oporezivanja. Do 2009. godine, učešće prihoda od putarine nije bilo značajno u prihodima od indirektnih poreza. Sa rastom stope namjenske putarine na sredini 2009. godine,²⁸ prihodi od putarine imaju značajnije učešće u indirektnim porezima. Posmatrano u apsolutnim iznosima, u periodu 2009-2014 neto prihodi od putarine su se kretali u rasponu 250,2-307 mil KM. Sa padom cijena nafte na svjetskom tržištu i cijena derivata nafte u tržištu BiH, u 2015. godini rastu prihodi od putarine. U periodu 2015-2017, neto prihodi od putarine su se kretali u rasponu 320,5-382,7 mil KM. U februaru 2018. godine ponovo dolazi do rasta stope namjenske putarine²⁹, a neto prihodi od putarine bilježe nagli skok naplate. U periodu 2018-2023 kretali su se u rasponu 584-677,7 mil KM, a značajno kolebanje u ovom periodu posljedica je restriktivnih mjera u borbi protiv virusa korona,

²⁸ Na sredini 2009. godine, novim Zakonom o akcizama uvedena je namjenska putarina za finansiranje autoputeva u iznosu od 0,10 KM/l. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,15 KM/l na 0,25 KM/l.

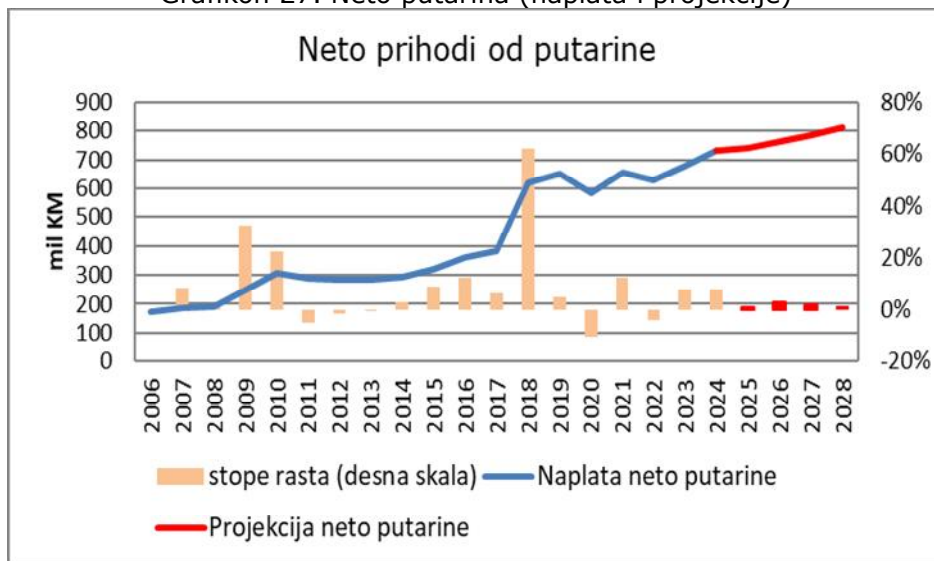
²⁹ Izmjenama Zakona iz 2017. godine (primjena od februara 2018. godine) član koji reguliše osnovicu i iznos putarine je izmijenjen. Stopa namjenske putarine je povećana sa 0,10 KM/l na 0,25 KM/l, a razdvojena je na 0,20 KM/l za izgradnju autoputeva i 0,05 KM/l za izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,25 KM/l na 0,40 KM/l.

rata u Ukrajini i posljedičnih ogromnih razlika u cijenama nafte na svjetskom tržištu i derivata nafte na tržištu BiH. U 2024. godini prihodi od putarine su iznosili 732,3 mil KM.

Okvir 5: Projekcije prihoda od putarine

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, mil KM	732,3	739,5	761,6	785,3	811,2
Projekcije, % rasta		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Projekcije, % BDP	1,4%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%

Grafikon 27. Neto putarina (naplata i projekcije)

Izvor: Podaci UIO i projekcije OMA

Projekcije putarine prate projekcije relevantnih makroekonomskih pokazatelja (Okvir 5). Imajući u vidu rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH, projekcije prihoda od putarine podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stope rasta prihoda putarine od 3%, 3,1% i 3,3%, respektivno (Grafikon 27).

IV RIZICI

Imajući u vidu ogromne nepoznanice u trenutku izrade projekcija o daljem odvijanju situacije na međunarodnom planu vezano za ratna dešavanja u svijetu, te korištene pretpostavke (DEP, makroekonomske projekcije), ističemo da postoje značajni rizici za ostvarenje projekcija prihoda od indirektnih poreza. S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uslove u BiH i u svijetu, ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2025-2028 je podložno sljedećim rizicima: (1) svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i (2) rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od indirektnih poreza i borbu protiv sive ekonomije.

Makroekonomski rizici

Projekcije prihoda od indirektnih poreza su usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svi rizici koje DEP pominje u svojim projekcijama po automatizmu predstavljaju i rizike za projekcije prihoda od indirektnih poreza, pošto svako odstupanje realizacije DEP-ovih parametara od njihovih projektiranih vrijednosti neizbježno dovodi i do odstupanja realiziranih od projektiranih prihoda od indirektnih poreza.

Povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta

Izmjene³⁰ Zakona o PDV-u kojima se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta stupile su na snagu 12.04.2025., ali će se primjenjivati nakon stupanja na snagu izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a, kojima će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a. Iz tog razloga nije moguće procijeniti statičke efekte na naplatu indirektnih poreza u smislu gubitaka prihoda od PDV-a. Međutim, dinamička analiza za naredne godine trebala bi uzeti u obzir procjene kretanja makroekonomskih pokazatelja, te cjenovnu elastičnost potražnje za stanovima. **Kao mogući rizik elastične potražnje za stanovima jeste neutralizacija pozitivnih efekata povrata PDV-a za fizičke osobe.** S obzirom da se radi o značajnom iznosu olakšice rast potražnje za stanovima izazvane pravom na povrat PDV-a može imati za posljedicu rast cijena stanova, što može odvratiti potencijale kupce od kupovine stanova (odlaganjem ili odustajanjem od kupovine), kao i ostale kupce koji ne bi imali pravo na povrat PDV-a. To bi, u konačnici, moglo anulirati olakšicu koja se odobrava kupcima stanova, čime bi se izgubio osnovni cilj izmjene Zakona o PDV-u.

Ukidanje carina na uvoz roba porijeklom iz SAD

Prijedlog ukidanja carina na uvoz roba porijeklom iz SAD u BiH podrazumijeva privremeno ukidanje carina do potpisivanja sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i SAD.

Prema statičkoj procjeni, koja je zasnovana na podacima UIO o naplaćenim uvoznim dažbinama prema porijeklu robe u 2024., gubici prihoda od indirektnih poreza bi iznosili 17,2 mil KM, u čijoj strukturi se 14,7 mil KM odnosi na prihode od carina, a ostatak na pripadajući PDV-e (Okvir 6). Dinamička procjena gubitka prihoda uzima u obzir sve pretpostavke koje su korištene prilikom izrade projekcija prihoda od carina i prihoda od PDV-a u periodu 2025-2028. U navedenom periodu ukupni gubici prihoda od indirektnih poreza (carine i PDV-e) bi se kretali od 19,1 mil KM u 2025. do 22 mil KM u 2028., što predstavlja 2,5% prihoda od carina, 0,2% ukupnih prihoda od indirektnih poreza, odnosno 0,03% BDP (Okvir 6).

³⁰ Službeni glasnik BiH br. 20/25 od 04.04.2025.

Okvir 6: Procjena gubitaka zbog ukidanja carina na uvoz iz SAD

gubici:	2024	2025	2026	2027	2028
prihodi od PDV-a, mil KM	2,5	2,6	2,7	2,9	3,0
prihodi od carina, mil KM	14,7	16,5	17,2	18,1	19,0
ukupno gubici prihoda, mil KM		19,1	19,9	20,9	22,0
kao % prihoda od carina		2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
kao % prihoda od ind.poreza		0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
kao % BDP		0,03%	0,03%	0,03%	0,03%

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje (Izveštaj o naplaćenim dažbinama po porijeklu za 2024); DEP (BDP 2025-2028); projekcije OMA (2025-2028); izračun OMA.

Potencijalni rizici u vezi oslobađanja plaćanja putarine

Rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH u vezi oslobađanja putarine za rudnike i termoelektrane nose određene rizike po naplatu indirektnih poreza. Imajući u vidu rješenja Vijeća projekcije prihoda od putarine za period 2025-2028 podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice. Drugačiji ishod eventualnih pravnih postupaka korisnika porezne olakšice podrazumijevao bi manju naplatu putarine u odnosu na projekcije, odnosno, obavezu povrata prethodno plaćene putarine obveznicima. S druge strane, povrat olakšice bi imao pozitivan efekat na naplatu prihoda od od putarine. Imajući u vidu nepoznanice u vezi dinamike naplate povrata i trajanja eventualnih pravnih postupaka s tim u vezi, povrat olakšice nije uključen kao jednokratni dodatni prihod u projekcije prihoda za period 2025-2028.

Ostali rizici rizici iz sfere indirektnih poreza

U rizike koji mogu ugroziti izvršenje projekcija naplate prihoda od indirektnih poreza u sferi politike i administriranja indirektnim porezima možemo ubrojati sljedeće:

- Slabljenje borbe protiv crnog tržišta duhanskih prerađevina nakon okončanja harmonizacije poreznog opterećenja cigareta u BiH sa standardima EU;
- Slabljenje borbe protiv PDV prevara, pogotovo u sferi povrata, koji, u situaciji pada zaposlenosti i nelikvidnosti obveznika postaju atraktivni za prevare;
- Predlaganje izmjena politike indirektnog oporezivanja kao što su: diferencirane stope PDV-a, privremeno ukidanje akciza na derivate, zahtjevi za oslobađanjem ili isplatu povrata za promet u zemlji i sl.

Dodatak: Posljednje projekcije međunarodnih institucija*i. Projekcije Evropske komisije (EK)*

Na osnovu Tabele 7. mogu se vidjeti projekcije realnog rasta BDP-a i inflacije za period od 2024. do 2026. godine iz posljednjih projekcija EK.³¹ Za 2024. godinu je procijenjeno da je u EU ostvaren realni rast BDP-a od 0,9%, dok se za 2025. i 2026. godinu projektuju stope rasta od 1,5% i 1,8%, respektivno. Što se tiče stope inflacije u EU, procjenjuje se da će pasti sa 2,6% u 2024. godini na 2,4% u 2025., te na 2% u 2026. godini.

Tabela 7. Projekcije EK, jesen 2024

Projekcija	Realni rast BDP-a (%)				Inflacija (%)		
	2024	2025	2026		2024	2025	2026
Eurozona	0,8	1,3	1,6		2,4	2,1	1,9
EU	0,9	1,5	1,8		2,6	2,4	2

Izvor: European Economic Forecast, Autumn 2024

ii. Projekcije Međunarodnog monetarnog fonda (MMF)

Posljednje projekcije MMF-a datiraju iz januara 2025. godine.³² Prema navedenom izvoru, procjenjuje se da je globalni rast u 2024. godini iznosio 3,2%, te da će stopa rasta u 2025. i 2026. godini iznositi jednakih 3,3% (Tabela 8).

Osim projekcija za svjetsku ekonomiju, u Tabeli 8. predstavljene su MMF-ove projekcije za Eurozonu.

Tabela 8. Projekcije realnog rasta BDP-a, MMF, januar 2024

		Projekcija			Razlika u odnosu na WEO iz otobra 2024.	
		2024	2025	2026	2024	2025
World Output		3,2	3,3	3,3	0,1	0,0
Euro Area		0,8	1,0	1,4	-0,2	-0,1

Izvor: IMF, World Economic Outlook Update, January 2025.

iii. Projekcije Evropske centralne banke (ECB)

U projekcijama ECB iz marta 2025. godine očekuje se da će prosječni godišnji rast realnog BDP-a u Eurozoni iznositi 0,9% u 2025. godini, a da će ojačati na 1,2% u 2026. i 1,3% u 2027. godini.

Tabela 9. Projekcije ECB rasta BDP-a i inflacije za Eurozonu, mart 2025.

	2024	2025	2026	2027
Realni BDP	0,8	0,9	1,2	1,3
Inflacija mjerena HICP-om	2,4	2,3	1,9	2,0

Izvor: Projekcije ECB iz marta 2025. godine; www.ecb.europa.eu³¹ European Economic Forecast, Autumn 2024, October 2024³² IMF, World Economic Outlook Update, January 2025

Kretanje prihoda od akciza na pivo

(piše: Mirjana Popović, stručni savjetnik - makroekonomista)

Sažetak

Analiza kretanja prihoda od akciza na pivo u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) nastavak je analiza objavljenih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja³³ u čijem fokusu je:

- *Godišnja naplata ukupnih prihoda od akciza na pivo i prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo u periodu 2021³⁴-2024³⁵. godina, kao i godišnja stopa rasta ovih prihoda za period 2022-2024. godina.*
- *Kvartalna naplata ukupnih prihoda od akciza na pivo i prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo za period prvi kvartal (Q1) 2021-četvrti kvartal (Q4) 2024³⁶. godina, kao i kvartalna stopa rasta ovih prihoda za period prvi kvartal (Q1) 2022-četvrti kvartal (Q4) 2024. godina.*
- *Mjesečna naplata ukupnih prihoda od akciza na pivo i prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo za period januar 2021-februar 2025³⁷. godina, kao i mjesečna stopa rasta ovih prihoda za period januar 2022-februar 2025. godina.*

*Ciljevi analize su identifikacija trendova u naplati prihoda od akciza na pivo, razlikovanje prihoda od domaće i uvozne proizvodnje i utvrđivanje faktora koji utiču na promjene u prihodima. **Analiza trendova i uticaja podrazumjeva pregled naplate prihoda tokom zadnjih godina, sezonske efekte, uticaj ekonomskih faktora** poput inflacije, rasta plata ili smanjenja kupovne moći što utiče na potrošnju piva.*

1. Godišnje kretanje prihoda od akciza na pivo

Ukupni prihodi od akciza imaju veliko učešće u ukupnim prihodima od indirektnih poreza, dok ukupni prihodi od akciza na pivo u ukupnim prihodima od akciza u 2024. godini učestvuju sa 2,7%.

Grafikonom jedan prikazano je kretanje godišnje naplate prihoda od akciza na pivo za period 2021-2024. godina, u milionima KM. Prikazana je godišnja naplata ukupnih prihoda od akciza na pivo u posmatranom vremenskom periodu i godišnja naplata prihoda od akciza razdvojena na komponente: prihodi od akciza na uvozno i domaće pivo.

³³ O politici oporezivanja piva i naplati prihoda od akciza na pivo više u: Popović, M. (2022). "Analiza naplate prihoda od akciza na pivo". OMA bilten br. 205/206

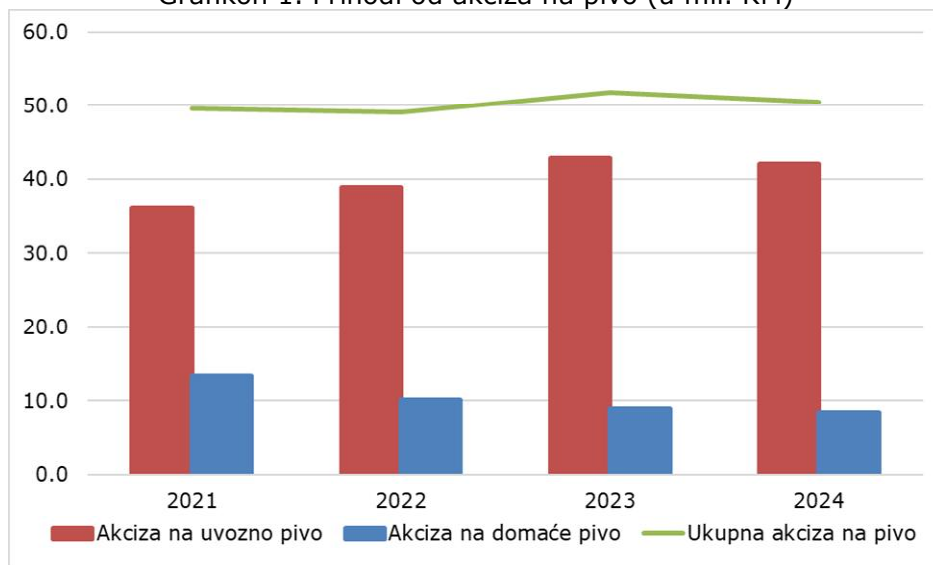
³⁴ Zbog pojave pandemije Covid-19, 2020. godina nije relevantna za poređenje

³⁵ Posljednji raspoloživi godišnji podaci

³⁶ Posljednji raspoloživi kvartalni podaci

³⁷ Posljednji raspoloživi mjesečni podaci

Grafikon 1. Prihodi od akciza na pivo (u mil. KM)

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

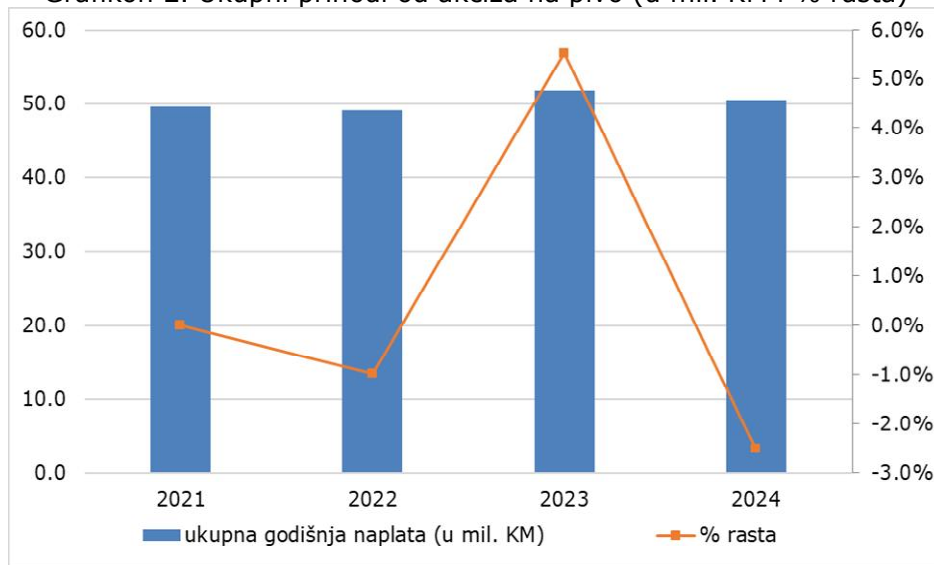
Grafikonom je prikazano kretanje prihoda od akciza na pivo u periodu 2021-2024. godina. U 2024. godini naplata ovih prihoda je u blagom padu u poređenju sa prethodnom godinom. Zabilježen je pad prihoda od akciza na pivo iz uvoza, kao i smanjenje prihoda od akciza na domaća piva, što rezultira smanjenju ukupnih prihoda od akciza na pivo. Prihodi od akciza na uvozno pivo su do 2023. godine imali tendenciju rasta, dok je sa druge strane, naplata prihoda od akciza na domaća pivo iz godine u godinu sve manja. Najveći uzrok ovog smanjenja jesu **preferencije potrošača i raznovrsnost ponude** piva iz uvoza, **cjenovna konkurentnost uvoznog piva** koje je dostupno po nižim cijenama što stvara nelojalnu konkurenciju domaćim proizvođačima, **pad proizvodnje i potrošnje domaćeg piva i nedovoljna zastupljenost zanatskog "craft" piva**. Iako popularnost zanatskog piva raste na globalnom nivou, u BiH ovaj trend nije dovoljno razvijen zbog ograničene distributivne mreže, što utiče na ukupnu prodaju domaćeg piva, dok konstantna **dominacija uvoznog piva na tržištu BiH** dodatno otežava položaj domaćih proizvođača.

1.1. Godišnje kretanje ukupnih prihoda od akciza na pivo

Grafikonom dva prikazano je godišnje kretanje naplate ukupnih prihoda od akciza na pivo za period 2021-2024. godina, u milionima KM (lijeva vertikalna skala) i godišnja stopa rasta ovih prihoda za period 2022-2024. godina (desna vertikalna skala)³⁸.

³⁸ u poređenju sa prethodnom godinom

Grafikon 2. Ukupni prihodi od akciza na pivo (u mil. KM i % rasta)

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

U 2024. godini naplata ukupnih prihoda od akciza na pivo je u padu -2,5% u odnosu na naplatu ovih prihoda u 2023. godini, dok je u 2023. godini naplata ovih prihoda zabilježila znatan rast od 5,5% u poređenju sa naplatom u 2022. godini. Blagi pad ukupnih prihoda od akciza na pivo od -1,0% zabilježen je i u 2022. godini u poređenju sa njihovom naplatom u 2021. godini (grafikon 2, % rasta).

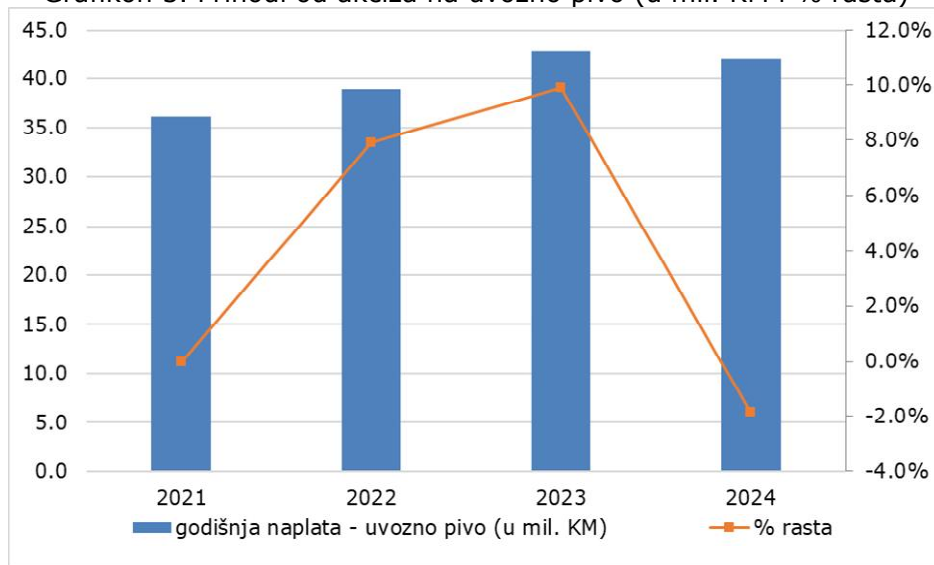
Pored godišnje naplate ukupnih prihoda od akciza na pivo u periodu 2021-2024. godina, u nastavku analize prikazana je naplata prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo za isti period, koja pruža detaljniju sliku o preferencijama potrošača i uticaju drugih spoljnih faktora na potrošnju ovog akciznog proizvoda.

1.2. Godišnje kretanje prihoda od akciza na uvozno pivo

Grafikonom tri prikazano je godišnje kretanje naplate prihoda od akciza na uvozno pivo za period 2021-2024. godina, u milionima KM (lijeva vertikalna skala), kao i godišnja stopa rasta ovih prihoda za period 2022-2024. godina (desna vertikalna skala)³⁹.

³⁹ u poređenju sa prethodnom godinom

Grafikon 3. Prihodi od akciza na uvozno pivo (u mil. KM i % rasta)

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

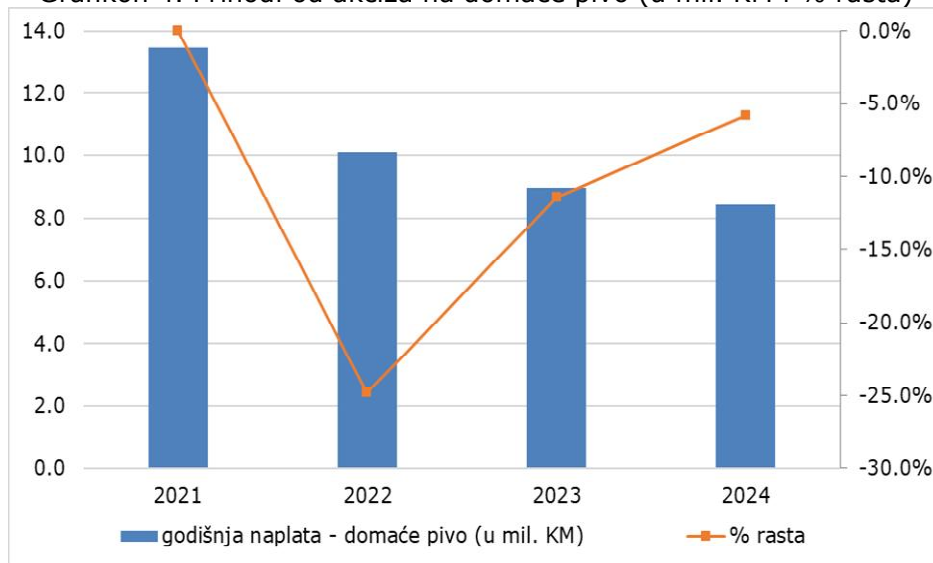
Kako najveći udio u ukupnim prihodima od akciza na pivo imaju prihodi od akciza na uvozno pivo, tako je najveći uticaj na povećanje naplate ukupnih prihoda od akciza na pivo imala naplata prihoda od akciza na pivo iz uvoza. Prihodi od akciza na uvozno pivo u 2024. godini zabilježili su blagi pad od -1,8% u odnosu na 2023. godinu, dok je u prethodne dvije godine zabilježen rast ovih prihoda za 9,9% u 2023. i 7,9% u 2022. godini, a u odnosu na prethodnu godinu (grafikon 3, % rasta). Kontinuirano povećanje naplate prihoda od akciza na pivo iz uvoza iz godine u godinu posljedica je preferencija potrošača, sve veće popularnosti uvoznog piva u odnosu na domaća, kao i agresivnijeg širenja ponude distributera piva iz uvoza. Znatno veća ponuda uvoznog piva u odnosu na domaće proizvođače i neznatne razlike u prodajnoj cijeni dodatni su razlozi za povećanje potrošnje uvoznog u odnosu na domaće pivo.

1.3. Godišnje kretanje prihoda od akciza na domaće pivo

Grafikonom četiri prikazano je kretanje godišnje naplate prihoda od akciza na domaće pivo za period 2021-2024. godina, u milionima KM (lijeva vertikalna skala), kao i godišnja stopa rasta ovih prihoda za period 2022-2024. godina (desna vertikalna skala)⁴⁰.

⁴⁰ u poređenju sa prethodnom godinom

Grafikon 4. Prihodi od akciza na domaće pivo (u mil. KM i % rasta)

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

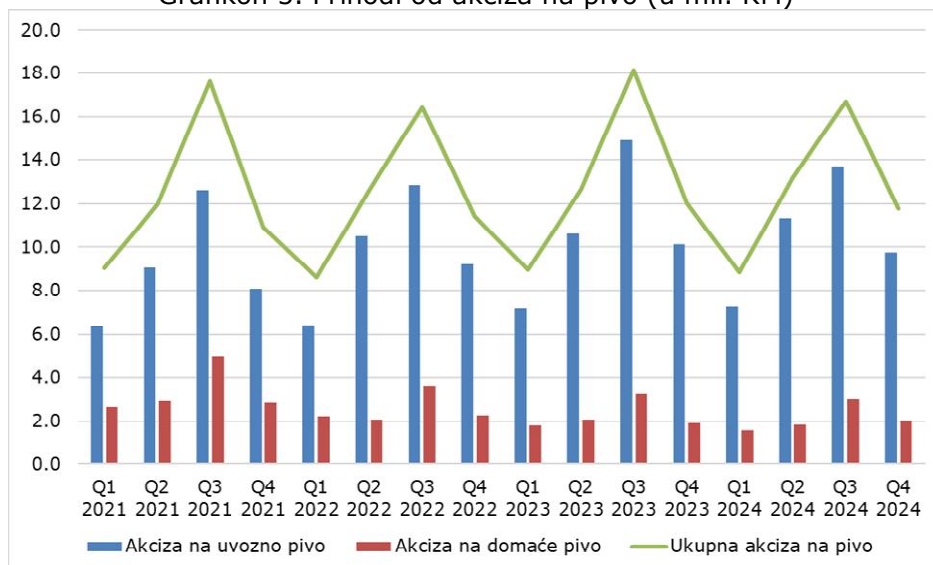
Za razliku od sve popularnijeg piva iz uvoza, naplata prihoda od akciza na domaće pivo je manja iz godine u godinu. Tako je u 2024. godini naplaćeno -5,8% manje ovih prihoda u odnosu na 2023. godinu, dok je naplata ovih prihoda u 2023. godini manja za -11,4%, a u 2022. godini manja za čak -24,8% u odnosu na prethodnu godinu (grafikon 4, % rasta). Pad potražnje za domaćim pivom u BiH, uprkos dobrom kvalitetu vode i otvaranju novih tržišta, može biti posljedica nekoliko ključnih faktora kao što su promjena potrošačkih navika posebno kod mladih koji sve više preferiraju međunarodne brendove dok tradicionalni konzumenti domaćih brendova piva polako opadaju u broju, te percepcija kvaliteta i prestiža piva iz uvoza koja često imaju jači brend i prepoznatljivost što ih čini poželjnijim čak i kada domaći proizvodi imaju sličan ili bolji kvalitet. Takođe, agresivnija marketinška dominacija stranih brendova i veća diversifikacija uvoznog piva čiji brendovi nude širok spektar različitih stilova i ukusa, dodatno utiču na smanjenje potražnje za domaćim brendovima koji često ostaju pri tradicionalnim receptima.

2. Kvartalno kretanje prihoda od akciza na pivo

Kvartalna dinamika naplate prihoda od akciza na pivo zavisi od sezonskih, ekonomskih i regulatornih faktora kao što su sezonalnost, potrošačke navike, turistička sezona, distributivne strategije, akcije, marketinške kampanje i sl.

Grafikonom pet prikazano je kvartalno kretanje prihoda od akciza na pivo za period (Q1) 2021- (Q4) 2024. godina u milionima KM. Prikazana je kvartalna dinamika kretanja ukupnih prihoda od akciza na pivo, kao i prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo za ovaj period.

Grafikon 5. Prihodi od akciza na pivo (u mil. KM)

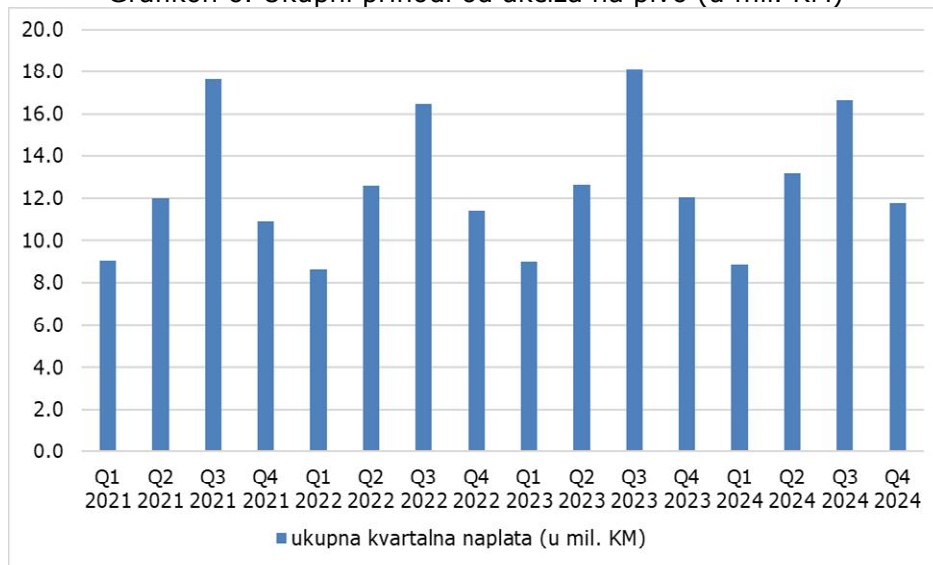
Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Podaci prikazani grafikonom predstavljaju analizu sezonskog trenda na koji najveći uticaj imaju vremenski uslovi. U skladu s tim, najveća potrošnja piva u posmatrane četiri godine zabilježena je u trećim kvartalima, odnosno u toplim mjesecima, što podrazumjeva veći uvoz i veću naplatu akciza u ljetnom periodu. Potrošnja piva u preostalim kvartalima opada, najčešće zbog prelaska potrošača na druga alkoholna pića kao što su vino, rakija i kuhana alkoholna pića. Dolazak turista u ljetnom periodu dodatno povećava potrošnju piva u zemlji, dok zimski turizam može djelimično podstaći potrošnju ovog akciznog proizvoda u skijalištima, ali ne može dostići nivo ljetne sezone. U nastavku je prikazana detaljnija analiza ukupnih prihoda od akciza na pivo, prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo kao i stopa rasta ovih prihoda po kvartalima za analizirani period.

2.1. Kvartalno kretanje ukupnih prihoda od akciza na pivo

Grafikonom šest prikazano je kvartalno kretanje naplate ukupnih prihoda od akciza na pivo, u milionima KM za period Q1 2021 – Q4 2024. godine.

Grafikon 6. Ukupni prihodi od akciza na pivo (u mil. KM)

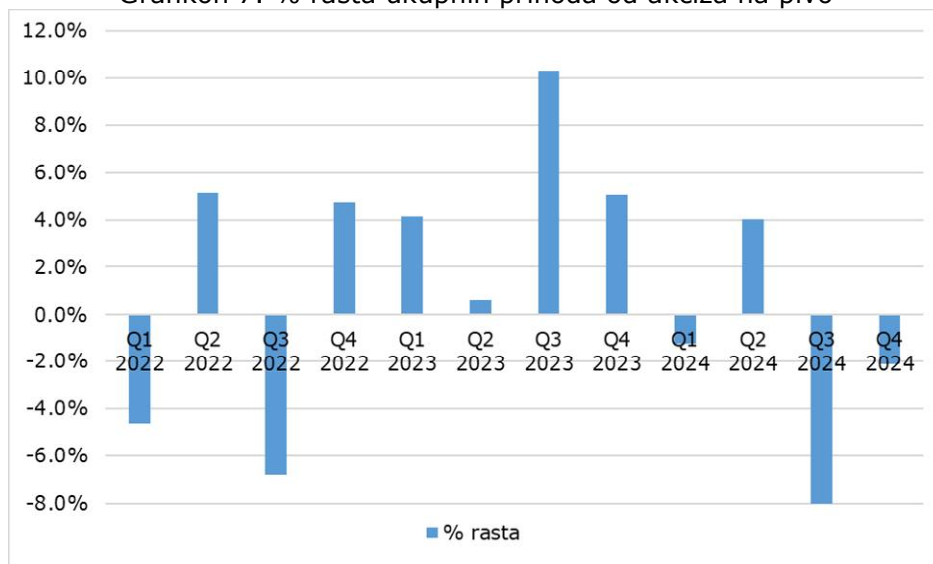

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kao što je navedeno, kretanje naplate ukupnih prihoda od akciza na pivo na kvartalnom nivou u posmatranom periodu je sezonskog karaktera te je naplata ovih prihoda u analiziranom periodu najveća u trećim kvartalima. Promocije i popusti koji se često organizuju u ljetnim mjesecima i pred novogodišnje praznike dodatno utiču na kratkoročne skokove u naplati akciza na pivo.

Grafikonom sedam prikazana je kvartalna stopa rasta ukupnih prihoda od akciza na pivo za period Q1 2022 – Q4 2024. godine, a u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Grafikon 7. % rasta ukupnih prihoda od akciza na pivo

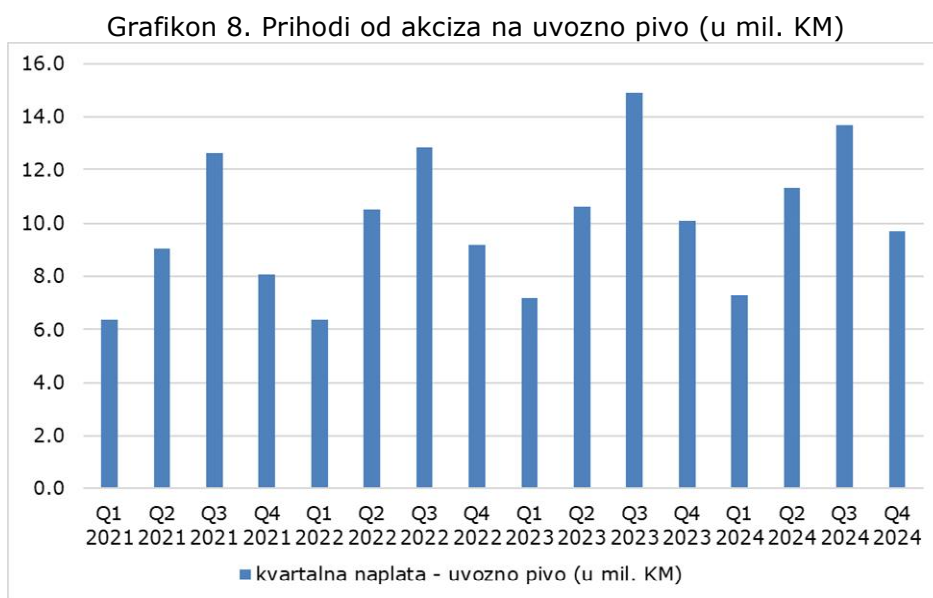
Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Analizom kvartalnih kretanja ukupnih prihoda od akciza na pivo zabilježeno je smanjenje u naplati ovih prihoda u prvom, trećem i četvrtom kvartalu 2024. godine za -1,2%, -8,0% i -2,1%, kao i u prvom i trećem kvartalu 2022. godine. U posmatranom periodu najveće povećanje u naplati ovih prihoda zabilježeno je u trećem kvartalu 2023. godine 10,3%, dok je u 2024. godini jedino

povećanje zabilježeno u drugom kvartalu 4,0%, a u poređenju sa istim kvartalima prethodne godine.

2.2. *Kvartalno kretanje prihoda od akciza na uvozno pivo*

Grafikonom osam prikazano je kvartalno kretanje naplate prihoda od akciza na uvozno pivo, u milionima KM za period Q1 2021 – Q4 2024. godine.

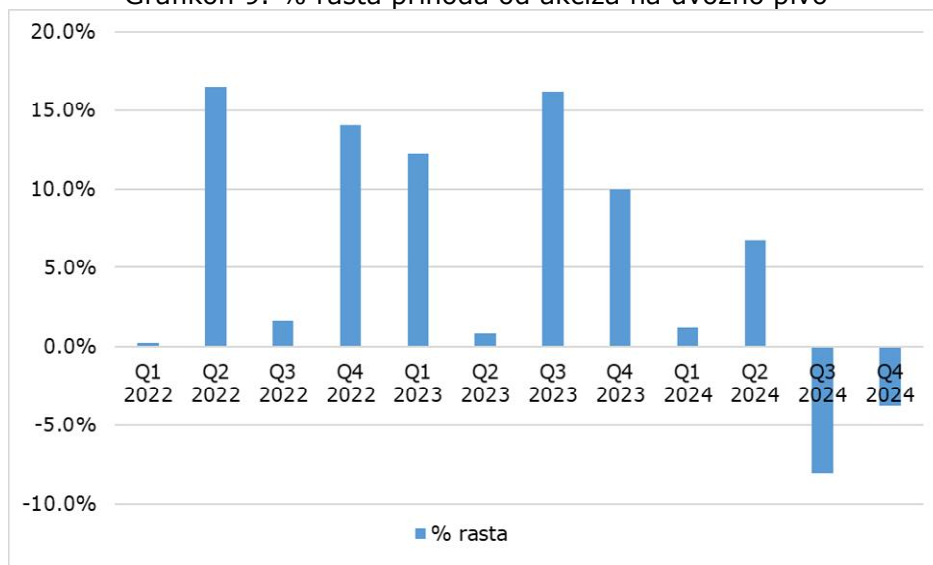

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kao i kod kretanja ukupnih prihoda od akciza na pivo, kvartalno kretanje naplate prihoda od akciza na uvozno pivo je takođe sezonskog karaktera, te je najveća naplata ovih prihoda u trećim kvartalima.

Grafikonom devet prikazana je kvartalna stopa rasta prihoda od akciza na uvozno pivo za period Q1 2022 – Q4 2024. godine, a u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Grafikon 9. % rasta prihoda od akciza na uvozno pivo

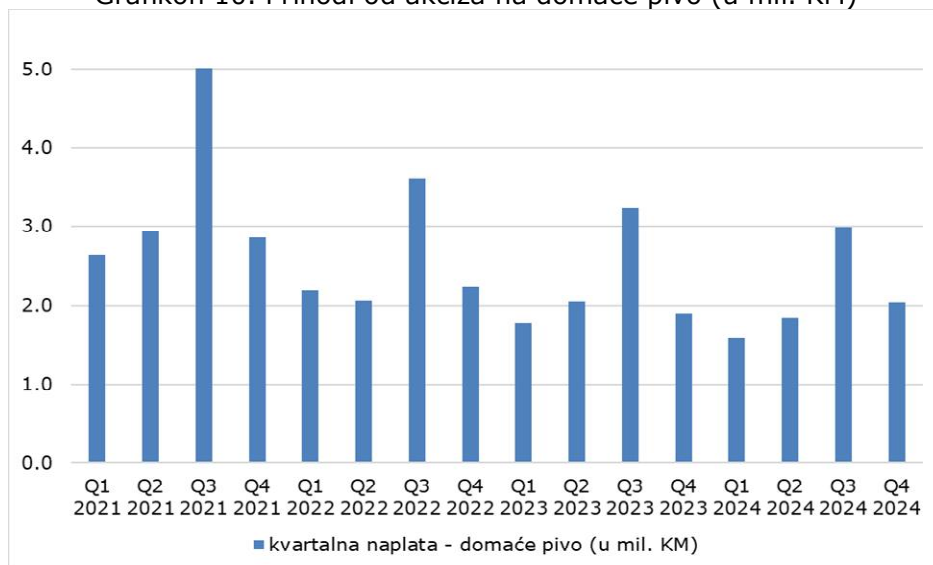
Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kvartalna naplata prihoda od akciza na pivo iz uvoza u posmatranom periodu ima pozitivan trend zaključno sa drugim kvartalom 2024. godine, nakon čega je zabilježeno smanjenje u naplati ovih prihoda u zadnja dva kvartala -8,1% u trećem kvartalu, odnosno -3,8% u četvrtom kvartalu. Najveći rast ovih prihoda zabilježen je u drugom kvartalu 2022. godine 16,5% i četvrtom kvartalu iste godine 14,0%, kao i u prvom kvartalu 2023. godine 12,2%, i trećem kvartalu 2023. godine 16,2%, a u poređenju sa istim kvartalima prethodne godine.

2.3. Kvartalno kretanje prihoda od akciza na domaće pivo

Grafikonom 10 prikazano je kvartalno kretanje naplate prihoda od akciza na domaće pivo, u milionima KM za period Q1 2021 – Q4 2024. godine.

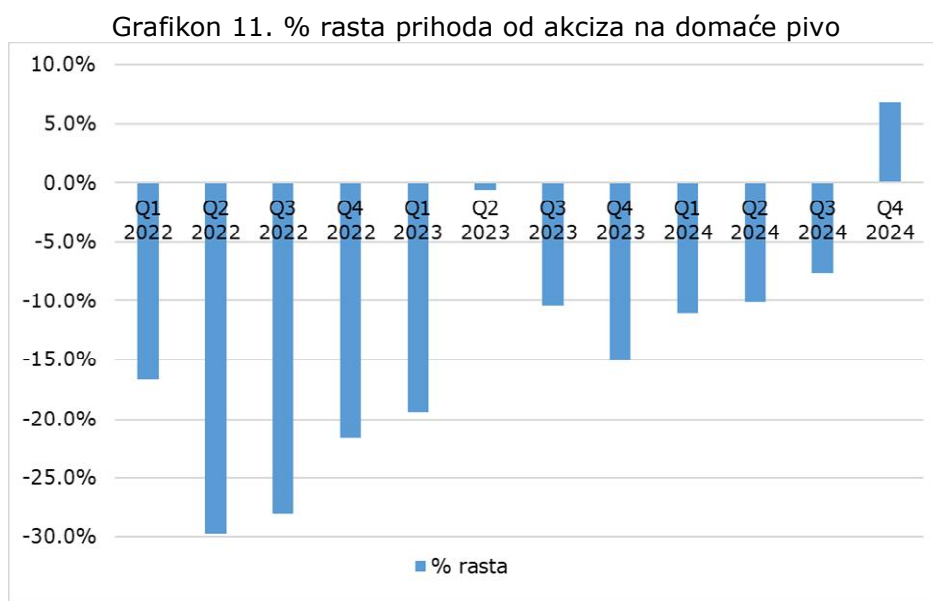
Grafikon 10. Prihodi od akciza na domaće pivo (u mil. KM)

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Ovi podaci su u opadanju što ukazuje na trend smanjena prihoda od akciza na domaće pivo. Ovakav trend može se objasniti kombinacijom više faktora od kojih je najvažniji pad potrošnje domaćeg piva. 2021. godinu karakteriše oporavak nakon pandemijskog šoka kada u drugom i trećem kvartalu dolazi do sezonski povećane potrošnje, dok u četvrtom kvartalu vremenski uslovi utiču na smanjenje potrošnje. Inflacija tokom 2022. godine, te rast cijena troškova proizvodnje u 2023. godini doprinose većem smanjenju, dok je najniži prihod od akciza na domaće pivo zabilježen u 2024. godini te povezan sa konkurencijom iz uvoza, slabijim marketingom i neoporavljanjem tržišta i proizvodnje.

Grafikonom 11 prikazana je kvartalna stopa rasta prihoda od akciza na domaće pivo za period Q1 2022 – Q4 2024. godine, a u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Negativan trend naplate prihoda od akciza na domaće pivo na kvartalnom nivou zabilježen je u svim posmatranim kvartalima izuzev u posljednjem kvartalu 2024. godine kada je evidentirano povećanje od 6,8%. Najveće smanjenje ovih prihoda evidentirano je u drugom kvartalu 2022. godine -29,8%, trećem i četvrtom kvartalu iste godine, -28,1% odnosno -21,6%, a u poređenju sa istim kvartalima prethodne godine. Najmanje smanjenje u naplati ovih prihoda zabilježeno je u drugom kvartalu 2023. godine -0,6%.

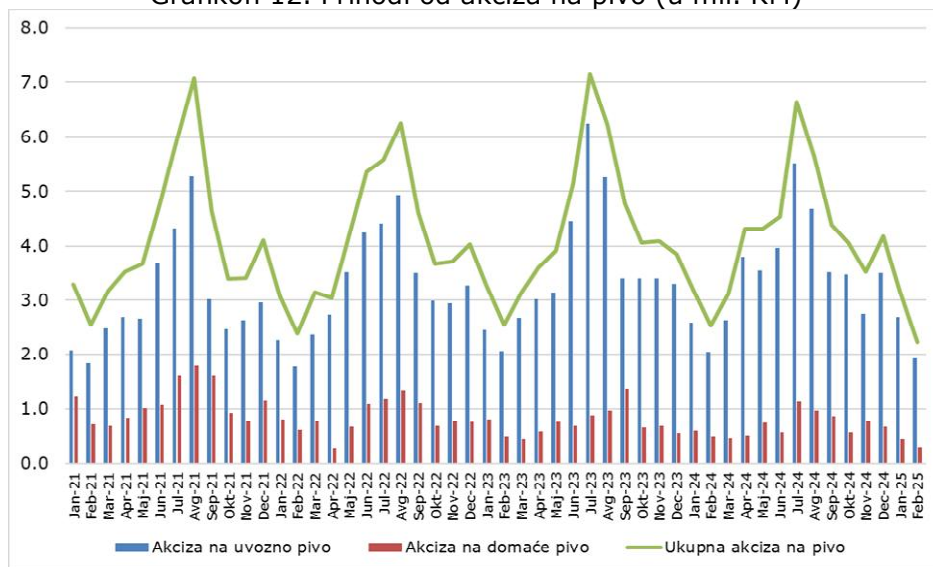
3. Mjesečno kretanje prihoda od akciza na pivo

Osnovni cilj analize mjesečne naplate prihoda od akciza na pivo u odnosu na godišnje i kvartalno kretanje je praćenje kratkoročnih trendova i identifikacija sezonskih, ekonomskih ili tržišnih promjena koje utiču na ove prihode. Mjesečna analiza omogućava brzo uočavanje sezonskih oscilacija i pomaže u ranoj detekciji problema u naplati, što dovodi do bržeg donošenja odluka i prilagođavanja porezne strategije. Praćenje naplate ovih prihoda na mjesečnom nivou doprinosi utvrđivanju stabilnosti i predvidivosti ovih prihoda, proučavanju uticaja sezonskog faktora, inflacije i promjena u preferencijama potrošača. Takođe, u fokusu mjesečne analize je detaljniji prikaz kretanja ovih prihoda pod uticajem mnogobrojnih spoljnih faktora na cijenu piva, konzumiranu količinu, ponašanje i preferencije potrošača.

Grafikonom 12 prikazano je mjesečno kretanje prihoda od akciza na pivo za navedeni period od januara 2021. godine do februara 2025. godine, u milionima KM. Prikazano je mjesečno kretanje

ukupne naplate prihoda od akciza na pivo u posmatranom vremenskom periodu, kao i mjesečno kretanje naplate prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo.

Grafikon 12. Prihodi od akciza na pivo (u mil. KM)

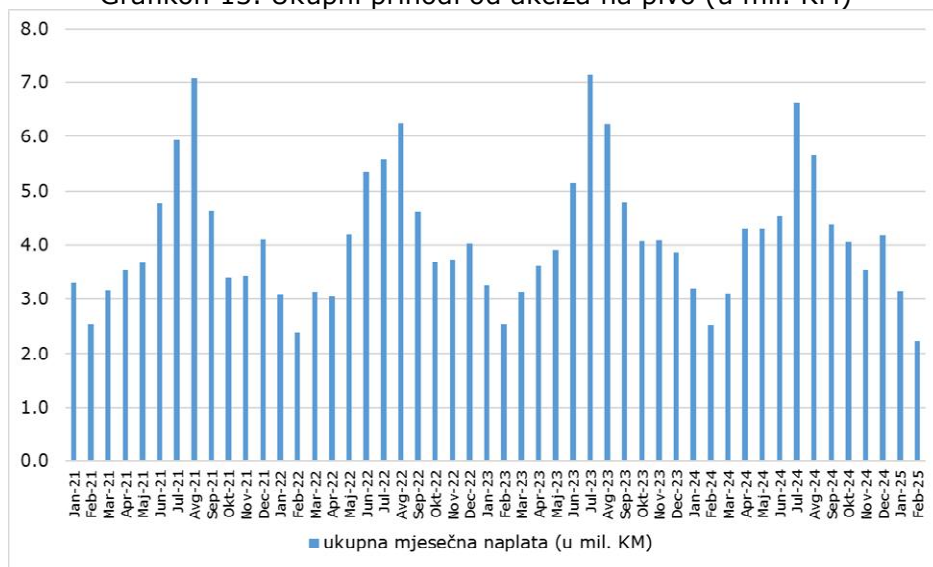
Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Iz grafikona se može zaključiti da vremenski uslovi i sezonski faktor imaju najveći uticaj kada su u pitanju ovi prihodi, te je najveća naplata prihoda od akciza na pivo na mjesečnom nivou u ljetnim mjesecima. Zbog kombinacije sezonskih, socijalnih i psiholoških faktora koji utiču na navike potrošača, najveća potrošnja piva je u periodu od juna do septembra. Ljetna potrošnja piva je najveća zbog visokih temperatura, većeg broja društvenih aktivnosti, turizma, marketinga i drugih okolnosti koje stvaraju ambijent za povećanu prodaju i konzumaciju. Nakon ljeta potrošnja blago opada do decembra. Kombinacija povećane praznične potrošnje, ugostiteljskih događaja, marketinga i turističkih faktora dovodi do skoka naplate akciza na pivo u decembru. Detaljnija analiza kretanja ukupnih mjesečnih prihoda od akciza na pivo i mjesečnih prihoda od akciza na uvozno i domaće pivo prikazana je u nastavku.

3.1. Mjesečno kretanje ukupnih prihoda od akciza na pivo

Grafikonom 13 prikazano je mjesečno kretanje naplate ukupnih prihoda od akciza na pivo, u milionima KM za period januar 2021 – februar 2025. godine.

Grafikon 13. Ukupni prihodi od akciza na pivo (u mil. KM)

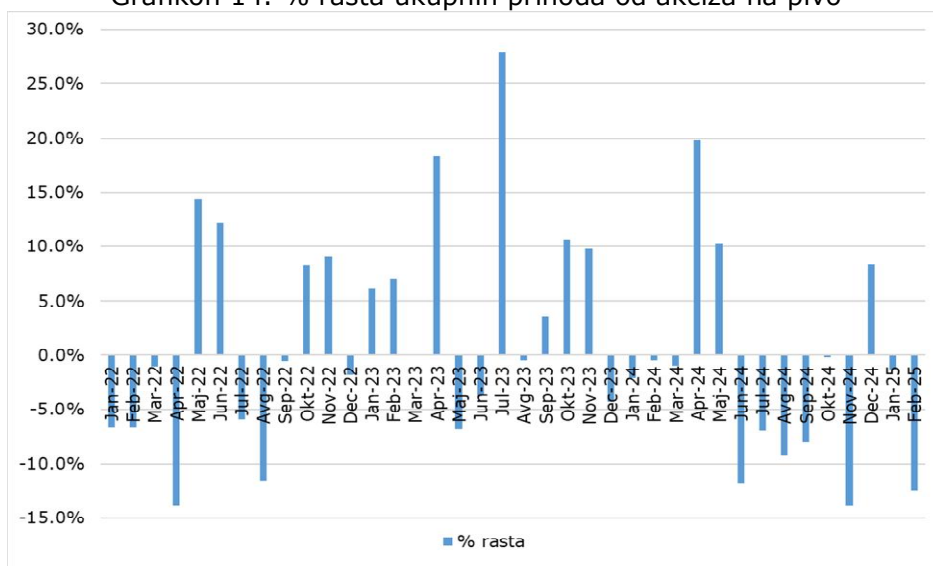

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Najveća naplata ukupnih prihoda od akciza na pivo zabilježena je svake godine u julu i avgustu kada je potrošnja piva najveća. Pored prethodno navedenih sezonskih faktora koji povećavaju potrošnju piva tokom ljetnih mjeseci, postoje i dodatni razlozi zbog kojih naplata akciza na pivo dostiže vrhunac u julu i avgustu. Pojačana proizvodnja i distribucija u proljeće i početkom ljeta kako bi se mogla zadovoljiti rastuća potražnja, rast sezonskog zapošljavanja što povećava kupovnu moć i potrošnju na pića uključujući pivo, kao i drugi faktori čijom kombinacijom ovi prihodi dostižu maksimum tokom ljeta.

Grafikonom 14 prikazana je mjesečna stopa rasta ukupnih prihoda od akciza na pivo za period januar 2022 – februar 2025. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Grafikon 14. % rasta ukupnih prihoda od akciza na pivo

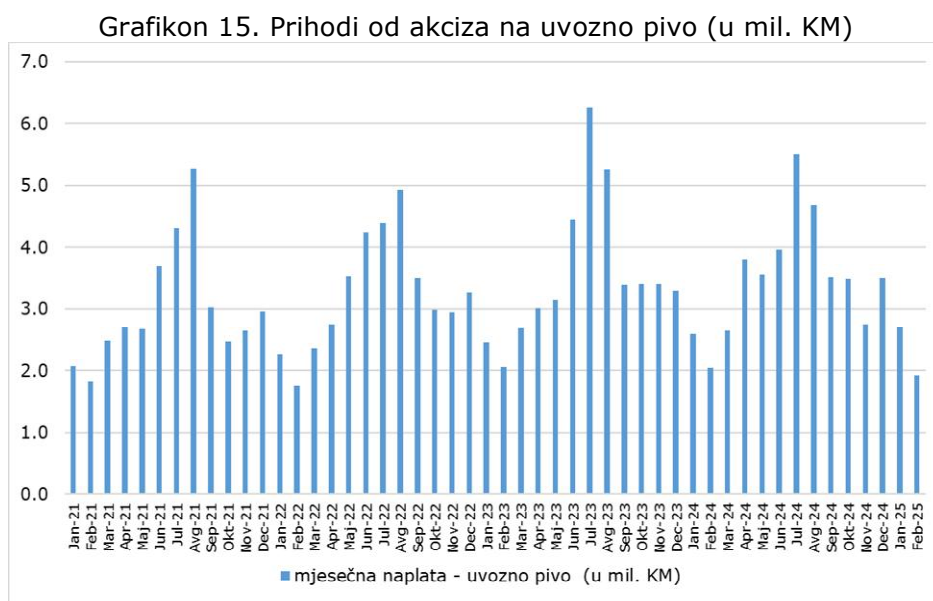

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Tokom prva dva mjeseca tekuće godine evidentiran je pad ukupnih prihoda od akciza na pivo u januaru -1,3% i februaru -12,4%. Rast prihoda od akciza na pivo na mjesečnom nivou u 2024. godini zabilježen je u aprilu 19,8%, maju 10,2% i decembru 8,3%, dok je u preostalim mjesecima evidentirano smanjenje ovih prihoda, od čega je najveći pad zabilježen u novembru -13,9% i junu -11,8%. U posmatranom periodu najveće povećanje od 27,9% ovih prihoda zabilježeno je u julu 2023. godine.

3.2. Mjesečno kretanje prihoda od akciza na uvozno pivo

Grafikonom 15 prikazano je mjesečno kretanje naplate prihoda od akciza na uvozno pivo, u milionima KM za period januar 2021. – februar 2025. godine.

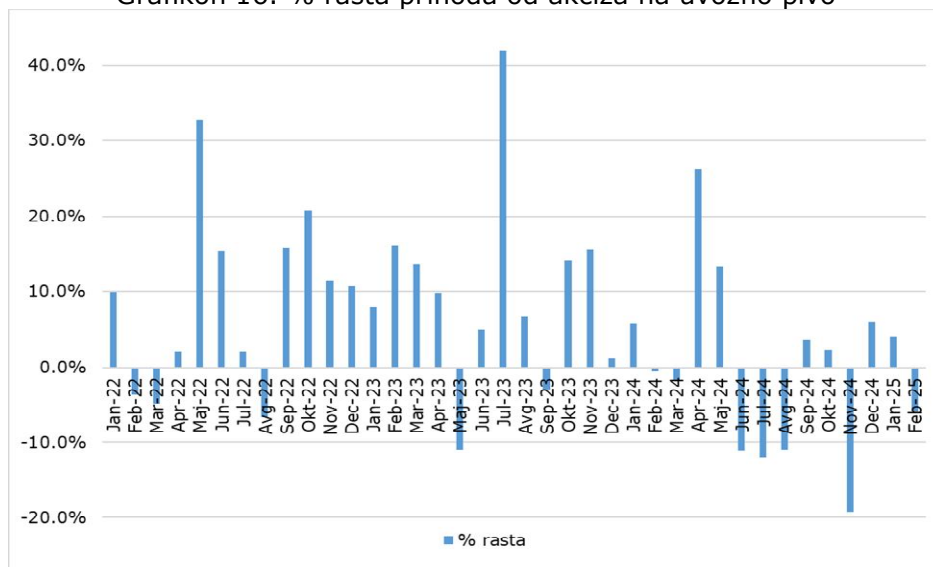

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kao i kod ukupnih prihoda od akciza na pivo prikazanih na mjesečnom nivou, najveća naplata prihoda od akciza na uvozno pivo je takođe u ljetnim mjesecima. U posmatranom periodu, najveća naplata ovih prihoda zabilježena je u julu 2023. godine, dok je najmanja naplata zabilježena u februaru 2022. godine.

Grafikonom 16 prikazana je mjesečna stopa rasta prihoda od akciza na uvozno pivo za period januar 2022 – februar 2025. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Grafikon 16. % rasta prihoda od akciza na uvozno pivo

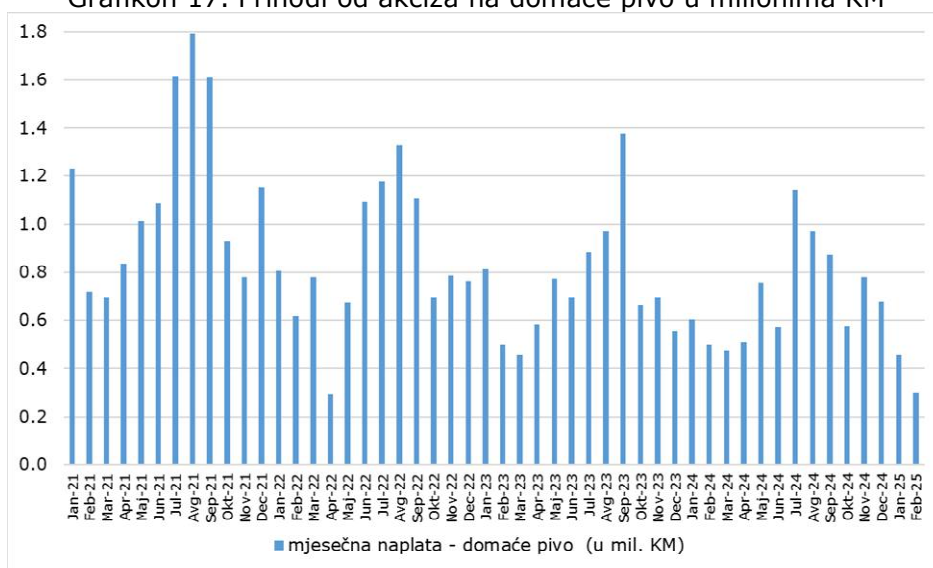
Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

S obzirom da potrošnja piva iz uvoza ima veliko učešće u ukupnoj potrošnji piva, stopa rasta prihoda od akciza ostvarenih od piva iz uvoza u velikoj mjeri utiče na stopu rasta ukupnih prihoda od akciza na pivo. U januaru tekuće godine zabilježen je rast ovih prihoda 3,9% dok je u februaru evidentirano smanjenje u njihovoj naplati za -5,9%. Tokom 2024. godine najveći rast zabilježen je u aprilu 26,1%, a najveći pad u novembru -19,3%. U mjesecima ključnim u naplati ovih prihoda evidentirano je smanjenje u istoj godini u junu -11,0%, julu -12,0% i avgustu -10,9%. U posmatranom periodu najveći rast prihoda od akciza na uvozno pivo na mjesečnom nivou zabilježen je u julu 2023. godine 42,0%.

3.3. Mjesečno kretanje prihoda od akciza na domaće pivo

Grafikonom 17 prikazano je mjesečno kretanje naplate prihoda od akciza na domaće pivo, u milionima KM za period januar 2021 – februar 2024. godine.

Grafikon 17. Prihodi od akciza na domaće pivo u milionima KM

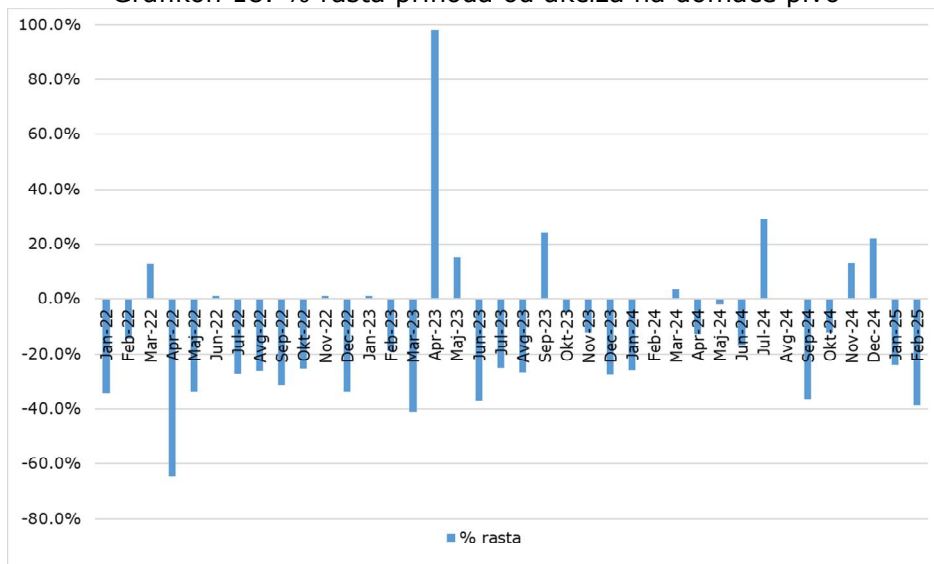

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Potrošnja domaćeg piva iz godinu u godinu sve je manja. Kao i kod prihoda od akciza na uvezno pivo i ukupnih prihoda od akciza na pivo, naplata ovih prihoda takođe je sezonskog karaktera i najveća je u ljetnim mjesecima. Najveća naplata u posmatranom periodu zabilježena je u avgustu 2021. godine, dok je najmanja naplata evidentirana u aprilu 2022. godine.

Grafikonom 18 prikazana je mjesečna stopa rasta prihoda od akciza na domaće pivo za period januar 2022 – februar 2025. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Grafikon 18. % rasta prihoda od akciza na domaće pivo

Izvor: Podaci Uprave za indirektno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Prva dva mjeseca tekuće godine bilježe smanjenje prihoda od akciza na domaće pivo -23,8% januar, odnosno -38,9% februar. Tokom prethodne godine povećanje ovih prihoda zabilježeno je u martu 3,3%, julu 29,1%, novembru 12,9% i decembru 22,1%, dok je u preostalim mjesecima evidentirano smanjenje. Najveći pad prihoda od akciza na domaće pivo u posmatranom periodu zabilježen je u aprilu 2022. godine -64,7%, dok je najveći rast evidentiran u aprilu 2023. godine 98,1%, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Arhiva biltena:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=b